

การประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง : กรณีศึกษา
บ้านหัวสระ หมู่ที่ 8 ตำบลกุดน้อย อำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา

นางสาวมาลินี ลับสูงเนิน

สารนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต

สาขาวิชาเทคโนโลยีการจัดการ

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี

ปีการศึกษา 2544

ISBN 974-533-101-5

บทคัดย่อ

นางสาวมาลินี ลับสูงเนิน : การประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง : กรณีศึกษา
บ้านหัวสระ หมู่ที่ 8 ตำบลกุดน้อย อำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา
อาจารย์ที่ปรึกษา : อาจารย์ สอาด สุกฤษณ์, 134 หน้า
ISBN 974-533-101-5

งานวิจัยฉบับนี้เป็นการศึกษากระบวนการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านหัวสระ หมู่ที่ 8 ตำบลกุดน้อย อำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา ในด้านการบริหารจัดการกองทุนตลอดจน บริบทชุมชนในด้านต่างๆ ผู้วิจัยได้ศึกษาวิเคราะห์ปัญหาโดยอาศัยการศึกษาจากเอกสารต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง การสัมภาษณ์จัดเก็บรวบรวมข้อมูลตามแบบ บร. การจัดเวทีชาวบ้านรวมถึงการสังเกตเพื่อให้ได้ข้อมูลสำหรับวิเคราะห์และประเมินผลตามรูปแบบของซัพพโมเดล จากผลการวิจัย พบว่ากองทุนหมู่บ้านหัวสระมีกระบวนการบริหารที่มีประสิทธิภาพมีการปล่อยกู้ให้กับสมาชิกทั้งสิ้น 59 ราย ของสมาชิกทั้งหมด 69 ราย ใน 4 กลุ่ม อาชีพหลัก คือ เกษตร 34 ราย เลี้ยงสัตว์ 18 ราย ค้าขาย 5 ราย รับเหมาก่อสร้าง 2 ราย รวมเป็นเงินทั้งสิ้น 1,095,000 บาท ซึ่งเงินกู้ดังกล่าวเป็นการกู้ทั้งหมด 4 ครั้ง รวมการกู้รอบที่ 2 ของสมาชิกบางรายที่ได้ชำระเงินครบพร้อมดอกเบี้ยแล้วจากการปล่อยกู้ผู้กู้นำเงินไปประกอบอาชีพหลัก และอาชีพเสริมของตนเอง เช่น ทำนา ปลูกถั่วเขียว เลี้ยงสัตว์ ค้าขาย รับเหมาก่อสร้าง ทำให้มีการจ้างงานหมู่บ้าน ทำให้สมาชิกในหมู่บ้านมีรายได้มีเงินหมุนเวียนในหมู่บ้าน เป็นการเสริมสร้างความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจของหมู่บ้านเป็นอย่างดี

สาขาวิชาเทคโนโลยีการจัดการ

ปีการศึกษา 2544

ลายมือชื่อนักศึกษา

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา

ลายมือชื่ออาจารย์ร่วมปรึกษา

กิตติกรรมประกาศ

สารนิพนธ์เล่มนี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดีได้ ก็ด้วยความอนุเคราะห์จากอาจารย์สอาด สุกฤษณ์ อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ ที่ได้ให้ความช่วยเหลือ ให้คำชี้แนะแนวทางการทำวิจัยและการเขียนเนื้อหา ตลอดจนช่วยตรวจแก้ไขเนื้อหาของสารนิพนธ์ให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น ขอขอบคุณอาจารย์สามารถ บุญอาจ กรรมการสอบสารนิพนธ์ คณะกรรมการสอบสารนิพนธ์ ที่ได้ให้ข้อคิดและคำแนะนำอันเป็นประโยชน์ ขอขอบคุณคณาจารย์ประจำสาขาวิชาเทคโนโลยีการจัดการ สำนักวิชาเทคโนโลยีสังคม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี ที่ได้ให้คำแนะนำปรึกษาทางด้านวิชาการ ขอขอบคุณอาจารย์สังัด พิษพันธ์ พัฒนาชุมชนอำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา ที่ให้ความอนุเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานหมู่บ้าน และให้คำแนะนำต่างๆ ในการจัดทำเวทีประชาคม ขอขอบคุณนายสุชาติ คงอ่อน ประธานกองทุนหมู่บ้าน นางวิญญารักษ์ วงษ์งน้อย เลขานุการกองทุนหมู่บ้าน นายฉกาจ สระจันทิก สมาชิกอบต.หมู่บ้าน นายชิต เป็รื่องจันทิก ผู้ใหญ่บ้าน และคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านทุกท่าน ที่ได้ข้อมูลและอำนวยความสะดวก ขอขอบคุณสมาชิกในหมู่บ้านที่ได้ให้ความอนุเคราะห์ต่างๆ เป็นอย่างดี และเพื่อนๆ บัณฑิตกองทุนหมู่บ้านตำบลกุดน้อยทุกท่าน ที่ให้ความช่วยเหลือในด้านต่างๆ

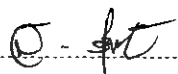
ท้ายนี้ ขอกราบขอบพระคุณ นายประทีป ลับสูงเนิน บิดา นางประทีน ลับสูงเนิน มารดา ที่ให้การเลี้ยงดูอบรม และส่งเสริมการศึกษาเป็นอย่างดีตลอดมา จนทำให้ผู้วิจัยประสบความสำเร็จในชีวิต และขอบคุณนายวัชรินทร์ ลับสูงเนิน พี่ชาย นางสาวนภาพร ลับสูงเนิน พี่สาว นางสาวสุปราณี หนไร่สง และนางสาวเนตรนภา ดินจันทิก เพื่อนสนิท ที่ให้กำลังใจ และให้ความร่วมมือช่วยเหลือด้วย ดีตลอดมา

มาลินี ลับสูงเนิน

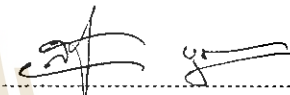
หน้าอนุมัติ

อาจารย์ที่ปรึกษา และกรรมการสอบ ได้พิจารณาสารนิพนธ์ฉบับนี้แล้ว เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตสาขาการจัดการและการประเมินโครงการของสำนักวิชาเทคโนโลยีสังคม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี ได้

อาจารย์ที่ปรึกษา

.....
(อาจารย์สอาด สุตักษณ์)

กรรมการสอบ

.....
(อาจารย์สามารถ บุญอาจ)

อนุมัติให้สารนิพนธ์ฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต สาขาการจัดการ
และประเมิน โครงการ

.....
(รองศาสตราจารย์ทรงพร ทาเจริญศักดิ์)

คณบดีสำนักวิชาเทคโนโลยีสังคม

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อ	ก
กิตติกรรมประกาศ	ข
หน้าอำนวยการ	ค
สารบัญ	ง
สารบัญแผนภาพ	ฉ
สารบัญตาราง	ช
บทที่ 1 บทนำ	1
1.1 หลักการและเหตุผล	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ	2
1.3 กรอบความคิดทฤษฎี	2
1.4 วิธีดำเนินการ	4
1.5 ผลที่คาดว่าจะได้รับจากการประเมินโครงการ	5
บทที่ 2 เอกสารที่เกี่ยวข้อง	6
2.1 นโยบาย หลักการ วัตถุประสงค์	6
2.2 ระเบียบที่เกี่ยวข้องกับกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง	7
2.3 แบบดำเนินการที่เกี่ยวกับกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง	10
2.4 การพิจารณาเงินกู้สำหรับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง	12
2.5 หลักการประเมินโครงการแบบชีพฟ์โมเดล	13
2.6 การวิเคราะห์โครงการเพิ่มประสิทธิภาพกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง	13
บทที่ 3 วิธีการดำเนินการประเมินโครงการ	15
3.1 รูปแบบการประเมินและเครื่องมือที่ใช้ในการประเมิน	15
3.2 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	25
3.3 วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล	26
3.4 การวิเคราะห์ข้อมูล	26
บทที่ 4 ผลการติดตามการประเมินโครงการ	28
4.1 ผลการประเมินบริบทชุมชน	28
4.2 ผลการประเมินโครงการโดยภาพรวม	34

สารบัญ(ต่อ)

	หน้า
4.3 ผลการประมวลเทคนิควิธีทำธุรกิจของผู้กู้	45
4.4 ผลอื่นๆ ที่เกิดขึ้นจากโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ	47
4.5 สรุปการบรรลุวัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ	47
บทที่ 5 สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ	48
5.1 สรุป อภิปราย	48
5.2 ข้อเสนอแนะ	51
บรรณานุกรม	53
ภาคผนวก	54
ภาคผนวก ก แผนที่บ้านหัวสระและตำบลกุดน้อย	55
ภาคผนวก ข ระเบียบข้อบังคับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านหัวสระ	58
ภาคผนวก ค แบบคำขอขึ้นทะเบียนและประเมินความพร้อมกองทุนหมู่บ้าน/ชุมชนเมือง	65
ภาคผนวก ง แบบรายงาน บร.1 - บร.12	74

สารบัญแผนภาพ

แผนภาพที่	หน้า
4.1 ปากทางเข้าหมู่บ้านหัวสระ	31
4.2 ร่วมแสดงความคิดเห็นในการประชาคมตำบลกุดน้อย	34
ก.1 แผนที่บ้านหัวสระ หมู่ที่ 8 แผนที่ตำบลกุดน้อย อำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา	56
ก.2 แผนที่ตำบลกุดน้อย อำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา	57

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า	
3.1	ตัวชี้วัด ข้อมูลที่ต้องการ แหล่งข้อมูล และวิธีการเก็บข้อมูลการประเมินบริบท	15
3.2	ตัวชี้วัด ข้อมูลที่ต้องการ แหล่งข้อมูล และวิธีการเก็บข้อมูลการประเมินปัจจัย	17
3.3	ตัวชี้วัด ข้อมูลที่ต้องการ แหล่งข้อมูล และวิธีการเก็บข้อมูลการประเมินกระบวนการ	19
3.4	ตัวชี้วัด ข้อมูลที่ต้องการ แหล่งข้อมูล และวิธีการเก็บข้อมูลการประเมินผลผลิต	21
4.1	แสดงจำนวนประชากรแยกตามอายุ	28
4.2	แสดงยอดเงินกู้ครั้งที่ 1 งวดที่ 1 กู้เมื่อวันที่ 6 กันยายน พ.ศ. 2544	40
4.3	แสดงยอดเงินกู้ครั้งที่ 2 งวดที่ 1 กู้เมื่อวันที่ 2 ตุลาคม พ.ศ. 2544	42
4.4	แสดงยอดเงินกู้ครั้งที่ 3 งวดที่ 1 กู้เมื่อวันที่ 1 พฤศจิกายน พ.ศ. 2544	42
4.5	แสดงยอดเงินกู้ครั้งที่ 4 งวดที่ 2 กู้เมื่อวันที่ 18 เมษายน พ.ศ. 2545	42

บทที่ 1

บทนำ

1.1 หลักการและเหตุผล

ย้อนไปเมื่อวันที่ 26 กุมภาพันธ์ 2544 นายกรัฐมนตรี พ.ต.ท. ดร.ทักษิณ ชินวัตร แถลงต่อรัฐสภาถึงแนวทางแก้ปัญหาเศรษฐกิจและสังคมอย่างเป็นรูปธรรม มีสาระสำคัญประการหนึ่งว่า “การจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองเป็นโครงการหลักและเร่งด่วนตามนโยบายของรัฐบาลที่จะใช้เป็นมาตรการหนึ่ง ในการแก้ปัญหาเศรษฐกิจและสังคมอย่างเป็นรูปธรรม ให้ได้ผลชัดเจนและรวดเร็ว ด้วยมั่นใจว่าจะช่วยลดความยากจนและนำไปสู่การสร้างงาน สร้างรายได้ให้แก่ประชาชน โดยรัฐบาลจะเป็นผู้ลงทุนทางสังคม เป็นการสร้างและกระจายโอกาสแก่ชีวิตของประชาชนสิ่งสำคัญอีกประการหนึ่งที่มีการจัดตั้งกองทุนนี้ก็คือ ประชาชนได้มีโอกาสใช้ภูมิปัญญา และศักยภาพสำหรับก้าวเข้าสู่เศรษฐกิจใหม่ซึ่งเป็นเศรษฐกิจที่ใช้ความรู้เป็นฐานของการหารายได้ อีกด้วย จากนั้นมากองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติจึงได้เกิดขึ้นตามนโยบาย โดยรัฐบาลจะจัดสรรเงินอุดหนุนให้แก่หมู่บ้านหรือชุมชนเมืองแห่งละ 1 ล้านบาท ในลักษณะของเงินทุนหมุนเวียนเพื่อเป็นแหล่งเงินทุนในการลงทุน สร้างงาน สร้างอาชีพเสริม และสร้างรายได้ให้แก่ประชาชนในชุมชนและวิสาหกิจขนาดเล็กในครัวเรือน อย่างไรก็ตามปรัชญาหรือหลักการสำคัญของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ก็คือการเสริมสร้างสำนึกความเป็นชุมชนและท้องถิ่น ชุมชนจะเป็นผู้กำหนดอนาคต และจัดการหมู่บ้านและชุมชนด้วยคุณค่าและภูมิปัญญาของตนเอง มีการถือคุณประโยชน์ต่อผู้ด้อยโอกาสในหมู่บ้านและชุมชนมีการเชื่อมโยง และมีการกระจายอำนาจให้ท้องถิ่น และพัฒนาประชาธิปไตยพื้นฐานบนกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันของชุมชน ราชการ เอกชน และประชาสังคม (ที่มา : หนังสือพิมพ์มติชนรายวัน วันศุกร์ที่ 4 มกราคม 2545. หน้า 18)

จากการดำรงชีวิตของประชาชนในชนบทและชุมชนเมือง ที่มีประสบการณ์กับปัญหาความยากจนขาดเงินลงทุน ในการพัฒนาอาชีพ สร้างงาน สร้างรายได้และลดรายจ่ายนั้น รัฐบาลจึงมีนโยบายเพื่อแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของประชาชน โดยการจัดตั้งโครงการกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมืองขึ้น และจัดสรรเงินทุนให้เพื่อให้สมาชิกในชุมชนได้กู้ยืมไปใช้เป็นทุนหมุนเวียน ในการประกอบอาชีพ สร้างรายได้ ซึ่งจะก่อให้เกิดศักยภาพ และความเข้มแข็งทางด้านเศรษฐกิจ และสังคมของประชาชนในชุมชน อันจะนำไปสู่การพึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืน เป็นการกระตุ้น

เศรษฐกิจของประเทศให้เจริญเติบโตยิ่งขึ้น หมู่บ้านใดที่มีความพร้อมในการจัดตั้งกองทุน รัฐบาลก็จะอนุมัติและจัดสรรเงินกองทุนให้เพื่อให้นำไปพัฒนา และบริหารจัดการกันเองภายในชุมชน ดังนั้นเพื่อให้ทราบถึงความสำเร็จและบรรลุวัตถุประสงค์ตามนโยบายมากน้อยเพียงใด จึงควรมีการประเมินกองทุนของแต่ละหมู่บ้าน โดยมีนักศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตเป็นผู้ทำการประเมิน ซึ่งจะเข้าไปศึกษาและเก็บรวบรวมข้อมูลในหมู่บ้านนั้น เพื่อจะได้ทราบถึงจุดอ่อนที่ควรปรับปรุงและพัฒนาในอนาคต

1.2 วัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ

1. เพื่อให้ทราบถึงผลการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้าน ในแต่ละท้องถิ่นประสบความสำเร็จและบรรลุวัตถุประสงค์ตามนโยบายมากน้อยเพียงใด
2. เพื่อเสริมสร้างศักยภาพของความเป็นชุมชนและท้องถิ่น ด้วยคุณค่าและภูมิปัญญาชาวบ้านไปสู่กระบวนการพึ่งพาตนเองอย่างยั่งยืน
3. เพื่อให้เกิดความรู้และความเข้าใจด้านการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนในท้องถิ่นอย่างมีประสิทธิภาพ
4. เพื่อกระตุ้นเศรษฐกิจและสังคมในชุมชนและท้องถิ่นให้เกิดความเข้มแข็งมากยิ่งขึ้น
5. เพื่อเสริมสร้างการเรียนรู้ และการกระจายอำนาจการปกครองในชุมชนและท้องถิ่น เป็นการพัฒนาประชาธิปไตยขั้นพื้นฐาน
6. เพื่อบัณฑิตได้ศึกษาหาข้อมูลเกี่ยวกับ โครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองอย่างสมเหตุสมผล

1.3 กรอบความคิดทฤษฎี

แนวคิดและรูปแบบการประเมิน

แนวคิดและรูปแบบการประเมินของนักประเมินที่มีชื่อเสียงหลายท่านที่ ได้มีการนำมาใช้ในการประเมินโครงการเกี่ยวกับการจัดการศึกษา โดยผู้ประเมินรุ่นใหม่ ๆ สามารถเลือกไปประยุกต์ใช้ในการประเมินโครงการต่างๆ ได้อย่างเหมาะสม ดังนี้

1. แนวคิดและรูปแบบการประเมินของสคริฟเวน (Scriven's Evaluation Ideologies and Model) สคริฟเวน ได้กำหนดความหมายของการประเมิน "การประเมินเป็นกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการรวบรวมข้อมูล การตัดสินใจเลือกใช้เครื่องมือ เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูล และการกำหนดตัวชี้วัดและเกณฑ์ในการประเมิน"

2. แนวคิดการประเมินของอัลคิน (Alkin's Concept of Evaluation) "การประเมิน" ตามความหมายของอัลคิน คือ กระบวนการคัดเลือก การประมวลผลข้อมูล และการจัดระบบ

สารสนเทศที่มีประโยชน์เพื่อนำเสนอข้อมูลต่อผู้มีอำนาจการตัดสินใจ หรือใช้เป็นข้อมูลในการกำหนดแนวทางในการเลือกการดำเนินการของโครงการ

3. แนวคิดการประเมินของโพรวัส (Provus's Discrepancy Evaluation) โพรวัส ได้กล่าวถึงความหมายของการประเมินว่า เป็นการกำหนดเกณฑ์ มาตรฐาน และการค้นหาช่องว่างระหว่างสิ่งที่เกิดขึ้นจริงกับเกณฑ์มาตรฐาน เพื่อใช้เป็นตัวชี้วัดข้อบกพร่องของโครงการ และนำรูปแบบการประเมินความสอดคล้อง ที่เป็นกระบวนการของการเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างสิ่งที่เกิดขึ้นจริงกับมาตรฐาน เพื่อนำข้อมูลที่ได้ไปปรับปรุง แก้ไขการดำเนินงานของโครงการให้มีประสิทธิภาพ

4. แนวคิดและรูปแบบการประเมินชิบของสตัฟเฟิลบีม (Stufflebeam's CIPP Model) สำหรับกรอบความคิดทฤษฎี หรือตัวแบบทางความคิดที่ได้นำมาใช้เป็นเครื่องมือในการศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูล ในที่นี้ใช้วิธีชิพโมเดล (CIPP Model) ของสตัฟเฟิลบีม ที่กล่าวว่า "การประเมินเป็นกระบวนการของการระบุ หรือกำหนดข้อมูลที่ต้องการรวมทั้งการดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล และนำข้อมูลมาวิเคราะห์และสังเคราะห์ให้เกิดสารสนเทศที่มีประโยชน์เพื่อนำเสนอสำหรับใช้เป็นทางเลือกในการตัดสินใจ" รูปแบบการประเมินดังกล่าวนี้ได้แบ่งแยกย่อยออกเป็น 4 ขั้นตอน อันเป็นที่มาของชื่อภาษาอังกฤษของรูปแบบการประเมินทั้ง 4 ขั้นตอน มีรายละเอียดดังนี้

1) การประเมินสภาวะแวดล้อม (Context Evaluation : C) เป็นการประเมินก่อนการดำเนินการโครงการ เพื่อพิจารณาหลักการและเหตุผล ความจำเป็นที่ต้องดำเนินโครงการ ประเด็นปัญหา และความเหมาะสมของเป้าหมายโครงการ

2) การประเมินปัจจัยเบื้องต้น (Input Evaluation : I) เป็นการประเมิน เพื่อจะพิจารณา ความเหมาะสมของความพอเพียงของทรัพยากร อาทิ จำนวนคน งบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ รวมทั้ง เทคโนโลยีและแผนการของการดำเนินการโครงการ

3) การประเมินกระบวนการ (Process Evaluation : P) เป็นการประเมิน เพื่อหาข้อบกพร่องของการดำเนินการ ที่จะใช้เป็นข้อมูลในการพัฒนา แก้ไข ปรับปรุง ให้การดำเนินการช่วงต่อไปมีประสิทธิภาพมากขึ้น โดยมีการบันทึกไว้เป็นหลักฐานทุกขั้นตอน

4) การประเมินผลผลิตที่เกิดขึ้น (Product Evaluation : P) เป็นการประเมิน เพื่อเปรียบเทียบผลผลิตที่เกิดขึ้นกับจุดประสงค์ของโครงการ รวมทั้งการพิจารณาในประเด็นของการ ยุบ เลิก ขยาย หรือปรับเปลี่ยนโครงการ

1.4 วิธีดำเนินการ

การดำเนินการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองนั้น ก่อนจะทำการประเมินผู้ประเมินจะต้องศึกษาข้อมูลของประชาชนในชุมชนและท้องถิ่น โดยการเข้าไปเก็บรวบรวมข้อมูล จากประชาชนในชุมชนและท้องถิ่นนั้น เป็นการศึกษาค้นคว้าข้อมูลเชิงคุณภาพที่ศึกษาเฉพาะกรณีชุมชนกับ กองทุนของหมู่บ้าน วิธีการศึกษาและเก็บรวบรวมข้อมูลหลายรูปแบบด้วยกันตามลักษณะของข้อมูล ดังนี้

1. การศึกษาข้อมูลพื้นที่ในชุมชนและท้องถิ่นของหมู่บ้านหัวสระ ตำบลกุดน้อย อำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา

2. การศึกษาข้อมูลจำนวนประชากรที่อยู่ในชุมชน และท้องถิ่นของหมู่บ้านหัวสระ ตำบลกุดน้อย อำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา

3. การศึกษาข้อมูลจากเอกสาร โดยการศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับชุมชนและท้องถิ่น เพื่อให้เกิดความเข้มแข็งมากยิ่งขึ้น

4. การศึกษาข้อมูลภาคสนาม โดยมีวิธีการศึกษาดังนี้

1) การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม โดยการสังเกตสภาพทั่วไปของชุมชนและท้องถิ่น ตลอดจนพฤติกรรมความเป็นอยู่และวิถีชีวิตของประชาชนแล้วจึงประเมินผลจากการสังเกตนั้น

2) การสัมภาษณ์แบบเจาะลึกกรณี โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์บุคคลแบบตัวต่อตัว สอบถามข้อเท็จจริงเกี่ยวกับชุมชนและท้องถิ่นจากผู้นำชุมชน คณะกรรมการและประชาชนในหมู่บ้าน

เมื่อศึกษาข้อมูลในชุมชนและท้องถิ่นของหมู่บ้านหัวสระแล้ว ผู้ประเมินจะมีวิธีการดำเนินการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ดังต่อไปนี้

ขั้นที่ 1 ศึกษาวัตถุประสงค์และเป้าหมายของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองบ้านหัวสระ

ขั้นที่ 2 ศึกษาวิธีการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านของบ้านหัวสระ

ขั้นที่ 3 ใช้ชีพชีโมเดลในการวิเคราะห์กองทุนหมู่บ้าน และกำหนดตัวบ่งชี้ ตลอดจนตัวแปรที่จะทำการเก็บรวบรวมข้อมูล

ขั้นที่ 4 เก็บรวบรวมข้อมูล โดยอาศัยข้อมูลบางส่วนจากแบบ บร. และบางส่วนทำการเก็บข้อมูลเพิ่มเติม

ขั้นที่ 5 ประมวลผลและสังเคราะห์ข้อมูล จากการเก็บรวบรวมข้อมูลที่ได้จากชุมชนและท้องถิ่นนั้น

ขั้นที่ 6 ทำการเขียนสารนิพนธ์ให้สมบูรณ์ ตามหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตการจัดการและการประเมินโครงการเกี่ยวกับกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

1.5 ผลที่คาดว่าจะได้รับจากการประเมินโครงการ

1. ทราบถึงผลการดำเนินงานที่บรรลุวัตถุประสงค์และประสบความสำเร็จ ตามนโยบายของกองทุนหมู่บ้านและท้องถิ่น
2. ชุมชนและท้องถิ่นมีศักยภาพและเล็งเห็นคุณค่า จากภูมิปัญญาของตนเองและท้องถิ่นมากยิ่งขึ้น
3. ประชาชนมีความรู้และเข้าใจเกี่ยวกับการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนอย่างมีประสิทธิภาพ
4. ชุมชนและท้องถิ่นมีความเข้มแข็งทางด้านเศรษฐกิจและสังคมมากยิ่งขึ้น
5. ประชาชนได้เรียนรู้เกี่ยวกับการกระจายอำนาจ การปกครองแบบประชาธิปไตยในชุมชนและท้องถิ่น
6. บัณฑิตได้ศึกษาหาความรู้เกี่ยวกับข้อมูลของ โครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองได้อย่างสมเหตุสมผล

บทที่ 2

เอกสารที่เกี่ยวข้อง

2.1 นโยบาย หลักการ วัตถุประสงค์

2.1.1 นโยบายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

นโยบายกองทุนหมู่บ้าน 1 ล้านบาทที่รัฐบาลได้จัดสรรให้แก่ประชาชนเพื่อใช้เป็นประโยชน์ในการพัฒนาอาชีพ สร้างงาน สร้างรายได้ นั้น มาจากการที่รัฐบาลได้เล็งเห็นถึงปัญหาความยากจนของประชาชน จึงจัดแถลงการณ์ต่อรัฐสภาเพื่อจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง โดยเป็นนโยบายเร่งด่วนในการแก้ไขปัญหาให้กับประชาชน เพื่อเสริมสร้างศักยภาพของชุมชนในการพึ่งพาตนเองโดยใช้ภูมิปัญญาชาวบ้าน เป็นการกระตุ้นเศรษฐกิจและสังคมให้เกิดความเข้มแข็ง และยังสร้างขีดความสามารถในการจัดระบบและบริหารจัดการกองทุนในท้องถิ่นของตนอีกด้วย

2.1.2 หลักการสำคัญของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

นโยบายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองจะประสบความสำเร็จได้ จะต้องประกอบด้วยหลักการสำคัญ ดังนี้

- 1) เสริมสร้างความเป็นชุมชนและท้องถิ่น
- 2) ชุมชนเป็นผู้กำหนดอนาคตและจัดการหมู่บ้านและชุมชนด้วยคุณค่า และภูมิปัญญาของตนเอง
- 3) เกื้อกูลประโยชน์ต่อผู้ด้อยโอกาสในหมู่บ้านและชุมชน
- 4) เชื่อมโยงกระบวนการเรียนรู้ระหว่างชุมชนราชการ เอกชนและประชาสังคม กระจายอำนาจให้ท้องถิ่นและพัฒนาประชาธิปไตยพื้นฐาน

2.1.3 วัตถุประสงค์ในการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

1) เป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนในหมู่บ้านและชุมชนเมือง สำหรับการลงทุนเพื่อพัฒนาอาชีพ สร้างงาน สร้างรายได้ และลดรายจ่าย เพื่อนำไปสู่การสร้างกองทุนสวัสดิภาพที่ดีแก่ประชาชนในหมู่บ้านและชุมชน

2) ส่งเสริมและพัฒนาหมู่บ้านและชุมชนเมือง ให้มีขีดความสามารถในด้านการจัดระบบและบริหารจัดการเงินทุนของตนเอง

3) เสริมสร้างกระบวนการพึ่งพาตนเองของหมู่บ้านและชุมชนเมือง ในด้านการเรียนรู้การสร้างและพัฒนาการคิดริเริ่ม เพื่อการแก้ไขปัญหาและเสริมสร้างศักยภาพ และส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียงในหมู่บ้านและชุมชนเมือง

4) กระตุ้นเศรษฐกิจในระดับฐานรากของประเทศรวมทั้งการเสริมสร้างภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศในอนาคต

5) เสริมสร้างศักยภาพและความเข้มแข็ง ทั้งทางด้านเศรษฐกิจและสังคมของประชาชนในหมู่บ้านหรือชุมชนเมือง

2.2 ระเบียบที่เกี่ยวข้องกับกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

2.2.1 ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2544

ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2544 ประกอบไปด้วย 2 หมวดใหญ่ๆ ดังนี้

หมวด 1 คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ มีรายละเอียด

ที่สำคัญๆ คือ ให้มีคณะกรรมการคณะหนึ่ง เรียกว่า "คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ" โดยมีชื่อว่า กทบ. ประกอบด้วยนายกรัฐมนตรีหรือรองนายกรัฐมนตรีที่นายกรัฐมนตรีมอบหมายเป็นประธานและรัฐมนตรีต่างๆ เป็นรองประธานและผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่งคณะรัฐมนตรีแต่งตั้งจำนวนไม่เกิน 10 คนเป็นกรรมการ เลขานุการนายกรัฐมนตรีเป็นกรรมการและเลขานุการ โดยกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ จะต้องมีการอยู่ในตำแหน่งคราวละ 2 ปี และอาจแต่งตั้งขึ้นได้อีกการประชุมของคณะกรรมการ ต้องมีกรรมการมาประชุมไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนกรรมการทั้งหมดจึงจะครบองค์ประชุม และจะต้องมีการกำหนดอำนาจหน้าที่ต่างๆ ให้แก่คณะกรรมการ โดยได้รับเบี่ยงประชุมค่าตอบแทนตามอัตราที่กำหนด ในพระราชกฤษฎีกาเบี่ยงประชุมและค่าตอบแทนที่ปรึกษา ซึ่งนายกรัฐมนตรีแต่งตั้ง พ.ศ. 2523 และที่แก้ไขเพิ่มเติม โดยเบิกจ่ายจากสำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี

หมวด 2 สำนักงานคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

มีรายละเอียดที่สำคัญๆ คือ ให้มีสำนักงานคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติในสำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี โดยจะต้องมีการกำหนดอำนาจหน้าที่ในสำนักงานด้วย

(สำนักงานคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติสำนักเลขาธิการนายรัฐมนตรี : 2544)

2.2.2 ระเบียบคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติว่าด้วยการจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง พ.ศ.2544

ระเบียบนี้จัดทำขึ้นเพื่อให้การดำเนินงานตามนโยบายเร่งด่วนดังกล่าว เป็นไปอย่างรวดเร็วมีประสิทธิภาพ และสอดคล้องกับนโยบายที่รัฐบาลที่ได้แถลงต่อรัฐสภาคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ออกระเบียบไว้มีสาระสำคัญโดยสรุปเป็นดังต่อไปนี้

หมวด 1 ชื่อความทั่วไป

กล่าวถึง ความหมายของคำจำกัดความที่เกี่ยวข้องกับกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

หมวด 2 กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

กล่าวถึง หลักการ วัตถุประสงค์ในการดำเนินการของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง การดำเนินการของกองทุนหมู่บ้านและ ชุมชนเมือง

หมวด 3 คณะอนุกรรมการสนับสนุนการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

กล่าวถึง ให้มีการแต่งตั้งคณะอนุกรรมการสนับสนุนการดำเนินงาน มีอำนาจหน้าที่ในการกำหนดแผนปฏิรูปการบริหารจัดการเงินกองทุนหมุนเวียน สนับสนุนและวัดผลศักยภาพของคณะอนุกรรมการระดับจังหวัด บูรณาการแผนงานเพื่อสนับสนุนดำเนินการกองทุน ปรับปรุงแก้ไข ระเบียบ ข้อบังคับ แต่งตั้งคณะทำงาน ปฏิบัติหน้าที่อื่นๆ ตามมอบหมาย

หมวด 4 คณะอนุกรรมการสนับสนุนและติดตามการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านระดับจังหวัด

กล่าวถึง ให้มีการแต่งตั้งคณะอนุกรรมการสนับสนุนและติดตามการดำเนินงาน มีอำนาจหน้าที่ รับขึ้นทะเบียนกองทุน ประเมินความพร้อมของกองทุน สนับสนุนให้เกิดการเตรียมความพร้อมของหมู่บ้านและชุมชนเมือง ติดตามตรวจสอบการดำเนินงานของกองทุนในจังหวัด เพื่อให้เกิดความโปร่งใส ประสานความร่วมมือเพื่อสนับสนุนด้านวิชาการ จัดทำระบบข้อมูล รายงานผลการดำเนินงานแต่งตั้งคณะทำงานเพื่อช่วยดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ ปฏิบัติหน้าที่อื่นๆ ตามมอบหมาย

หมวด 5 คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

กล่าวถึง ให้กองทุนแต่ละกองทุนมีการแต่งตั้งคณะกรรมการกองทุน จำนวน 15 คน ซึ่งมาจากการคัดเลือกโดยสมาชิก ต้องมีคุณสมบัติ เป็นผู้ที่อยู่อาศัยในหมู่บ้านหรือชุมชนไม่น้อยกว่า 2 ปี เป็นผู้มีอายุ 20 ปีบริบูรณ์ เป็นผู้ปฏิบัติตนอยู่ในหลักศาสนา มีความรับผิดชอบ

เสี่ยสละ มีส่วนร่วมในกิจกรรมของหมู่บ้านและชุมชนเมือง ไม่ติดการพนัน ไม่ยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติด ไม่มีประวัติเสียด้านการเงินและยึดมั่นระบอบประชาธิปไตย ไม่เป็นบุคคลล้มละลาย หรือไร้ความสามารถไม่เคยรับโทษจำคุก เว้นแต่โทษที่กระทำโดยประมาท ไม่เคยถูกไล่ออกหรือให้ออกจากราชการหรือรัฐวิสาหกิจ ไม่เป็นผู้ไม่ไปใช้สิทธิในการเลือกตั้ง โดยมีอำนาจหน้าที่ในการบริหารและจัดการเงินกองทุนหมู่บ้านให้เป็นที่ปฏิบัติตามวัตถุประสงค์ ออกระเบียบ ข้อบังคับ และหลักเกณฑ์ในการบริหาร โดยที่สมาชิกของหมู่บ้านเห็นชอบร่วมกัน รับสมาชิกและจัดทำทะเบียนสมาชิก พิจารณาให้เงินกู้ ดำรงและจัดทำข้อมูลเกี่ยวกับอาชีพ กรรมการกองทุนมีวาระในการดำรงตำแหน่งคราวละ 2 ปี (แต่จะดำรงตำแหน่งเกิน 2 วาระติดต่อกันไม่ได้)

หมวด 6 กองทุนและสมาชิกกองทุน

กล่าวถึง กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง อาจประกอบด้วยเงินจัดสรรจากรัฐบาลหรือทรัพย์สินที่ได้บริจาค เงินกู้ยืม ดอกผลที่เกิดจาก กองทุน หรือทรัพย์สินอื่นๆ ที่กองทุนได้รับ สมาชิกกองทุน ประกอบด้วยบุคคลที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้านนั้น คณะกรรมการกองทุนสามารถกำหนดระเบียบเกี่ยวกับหุ้นหรือเงินฝากสั่งจะ ให้มีการประชุมใหญ่สามัญประจำปีผู้ถือหุ้นอย่างน้อยปีละครั้งในการประชุมต้องมีสมาชิกไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมด หรืออาจมีประชุมวิสามัญ

หมวด 7 การกู้ยืมเงินกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

กล่าวถึง สมาชิกที่ต้องการกู้เงิน ต้องยื่นคำขอกู้เงินโดยระบุวัตถุประสงค์ของการกู้เงินอย่างชัดเจน แล้วยื่นต่อคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน สมาชิกขอกู้ได้รายละไม่เกิน 20,000 บาท หากต้องการกู้มากกว่านี้ ต้องส่งคำขอกู้เข้าสู่เวทีการพิจารณาของหมู่บ้าน (ในขั้นนี้วงเงินสูงสุดไม่เกิน 50,000 บาท) ให้ผู้ได้รับเงินกู้เปิดบัญชีออมทรัพย์กับธนาคารแล้วแจ้งให้คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านรับทราบ การชำระคืนเงินกู้ ผู้กู้จะต้องนำเงินไปส่งคืน ณ ธนาคารแล้วนำหลักฐานการส่งชำระเงินกู้ไปมอบให้คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน ในกรณีที่ผู้มีได้ดำเนินงานตามแผนงานหรือวัตถุประสงค์ ให้คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านมีอำนาจยกเลิกสัญญา และเรียกคืนเงินกู้พร้อมดอกเบี้ยได้ทันที

หมวด 8 การทำบัญชีและการตรวจสอบ

กล่าวถึง ให้คณะกรรมการกองทุนจัดทำบัญชีของกองทุนและแจ้งให้สมาชิกทราบ และให้คณะกรรมการกองทุนจัดให้มีระบบการตรวจสอบภายในเกี่ยวกับการบริหาร จัดการ การเงิน การบัญชี และพัสดุ จัดทำงบรายงานการเงิน ให้คณะกรรมการกองทุนแต่งตั้งผู้ตรวจสอบบัญชีกองทุน เพื่อทำหน้าที่ประเมินผลการใช้จ่ายเงินและทรัพย์สินของกองทุน

หมวด 9 บทเฉพาะกาล

กล่าวถึง รายละเอียดก่อนการเลือกคณะกรรมการกองทุนของแต่ละหมู่บ้าน
(คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ : 2544)

2.2.3 ระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง (บ้านหัวสระ)

ระเบียบกองทุนหมู่บ้านเพื่อให้การบริหารกองทุนของหมู่บ้านมีประสิทธิภาพ และประสบความสำเร็จอย่างยั่งยืนนั้น ผู้บริหารหรือคณะกรรมการกองทุนจะต้องมีการกำหนดระเบียบของกองทุนหมู่บ้าน เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างมีระบบระเบียบเป็นข้อบังคับ เพื่อให้สมาชิกหรือประชาชนในหมู่บ้านได้ปฏิบัติตามอย่างเคร่งครัด รายละเอียดของระเบียบกองทุนหมู่บ้านหัวสระนี้นำเสนอไว้ในภาคผนวก ข
(คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านหัวสระ : 2544)

2.3 แบบดำเนินการที่เกี่ยวข้องกับกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

2.3.1 แบบติดตามสังเกตการณ์คัดเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

จากแบบติดตามการสังเกตการณ์การคัดเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านหัวสระ หมู่ที่ 8 ตำบลกุดน้อย อำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา ได้เป็นไปตามกระบวนการของการคัดเลือกคณะกรรมการกองทุน ตามข้อที่ 41 ของระเบียบคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติว่าด้วยการจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544 กล่าวว่

1. จะต้องมีการรวมที่เข้าร่วมประชุมจำนวนสามในสี่ของครัวเรือนทั้งหมดในหมู่บ้าน
2. การเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ให้เป็นไปตามมติของที่ประชุม โดยคณะกรรมการกองทุนต้องมีคุณสมบัติที่ครบถ้วน ซึ่งเป็นไปตามข้อ 17 ของระเบียบคณะกรรมการว่าด้วยการจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544 ดังนี้
  - 1) เป็นผู้ที่มีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านและอาศัยอยู่ในหมู่บ้าน ติดต่อกันเป็นระยะเวลาไม่น้อยกว่าสองปีก่อนวันที่ได้รับคัดเลือกเป็นกรรมการกองทุน
  - 2) เป็นผู้ที่มีบรรณคดีภาวะโดยมีอายุ 20 ปีบริบูรณ์
  - 3) ปฏิบัติตนอยู่ในหลักศาสนา มีความรับผิดชอบ เสียสละ มีส่วนร่วมในกิจกรรมในชุมชน ไม่ติดการพนัน ไม่เกี่ยวข้องกับสิ่งเสพติด และไม่มีประวัติเสียทางการเงิน ตลอดจนยึดมั่นในการปกครองในระบอบประชาธิปไตย
  - 4) ไม่เคยได้รับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุกวันแต่เป็นโทษ สำหรับความผิดที่ได้กระทำโดยประมาท
  - 5) ไม่เป็นบุคคลล้มละลาย คนไร้ความสามารถ หรือคนเสมือนไร้ความสามารถ

6) ไม่เคยต้องคำพิพากษาถึงที่สุดว่ามีความผิดแต่รอการกำหนดโทษ หรือรอการลงโทษในความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ หรือความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สิน ยกเว้นความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์สิน และความผิดฐานบุกรุก

7) ไม่เคยถูกให้ออก ปลดออก หรือไล่ออกจากราชการ องค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย หน่วยงานรัฐวิสาหกิจ เพราะทุจริตต่อหน้าที่หรือสร้างความเสียหายอย่างร้ายแรงแก่ทางราชการ องค์กร หรือหน่วยงานที่สังกัด

8) ไม่เป็นผู้ไม่ไปใช้สิทธิ์เลือกตั้งที่เสียสิทธิ์ตามมาตรา 68 วรรคสอง ของรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540

9) ไม่เป็นผู้ที่เคยพ้นจากตำแหน่งคณะกรรมการกองทุนตามข้อ 20 (3) และ (4)

2.3.2 แบบคำขอขึ้นทะเบียนและประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

แบบประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองจัดทำขึ้นเพื่อให้คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ได้ประเมินความพร้อมในด้านต่างๆ ของหมู่บ้านและชุมชนรวมทั้งให้ข้อมูลรายละเอียดตามความเป็นจริง สำหรับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ เพื่อใช้ในการกำหนดนโยบายและแนวทางในการพัฒนาหมู่บ้านและชุมชนเมืองให้มีความเจริญก้าวหน้าทั้งในด้านเศรษฐกิจและสังคม โดยแบ่งเป็น 5 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของหมู่บ้าน/ชุมชน ได้แก่ จำนวนประชากร จำนวนครัวเรือน อาชีพ ผลผลิต และรายได้เฉลี่ยของประชากร

ส่วนที่ 2 คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน/ชุมชน ได้แก่ จำนวนครัวเรือนที่เข้าร่วมประชุมวิธีการคัดเลือกกรรมการ วันที่คัดเลือกคณะกรรมการ คณะกรรมการมีคุณสมบัติครบถ้วนทุกคนหรือไม่ การประเมินประสิทธิภาพของคณะกรรมการ รายชื่อของคณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิและที่ปรึกษา

ส่วนที่ 3 การเตรียมความพร้อมของหมู่บ้าน/ชุมชน ได้แก่ ระเบียบข้อบังคับในการดำเนินงาน ข้อกำหนดเกี่ยวกับระเบียบข้อบังคับ ผู้กำหนดระเบียบข้อบังคับ

ส่วนที่ 4 ทุนดำเนินการของกองทุนหมู่บ้าน/ชุมชน ได้แก่ การสำรวจจำนวนกลุ่มหรือองค์กรชุมชน จำนวนสมาชิกในปัจจุบัน จำนวนเงินของสมาชิกในปัจจุบัน การเปิดบัญชีธนาคาร การมีส่วนร่วมในการพัฒนา

ส่วนที่ 5 แนวคิดในการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้าน/ชุมชนเมื่อได้รับเงินจัดสรรจำนวน 1,000,000 บาท จากกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ได้แก่ การกระจายผลประโยชน์อย่างทั่วถึง การหมุนเวียนอย่างต่อเนื่อง การกู้เพื่อกิจกรรม หลักเกณฑ์การพิจารณาเงินกู้ การควบคุมและติดตาม การป้องกันการเสี่ยงภัย วิธีการแก้ปัญหากรณีสมาชิกไม่ส่งคืน

เงินทุนและดอกเบี้ย การบริหารด้านการจัดสวัสดิการ ข้อคิดเห็นในด้านการบริหาร การประเมินความพร้อม

รูปแบบของแบบคำขอขึ้นทะเบียนและประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองของหมู่บ้านหัวสระ มีตัวอย่างและรายละเอียดของข้อมูลนำเสนอไว้ในภาคผนวก ค (ที่มา : กทบข.๒)

2.4 การพิจารณาเงินกู้สำหรับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

การพิจารณาให้เงินกู้ยื่นแก่สมาชิกหรือผู้กู้นั้น คณะกรรมการกองทุนของหมู่บ้านจะต้องมีแนวทางในการพิจารณาให้เงินกู้ยืมโดยมีหลักเกณฑ์ในการพิจารณา 5 ประการ คือ

1) ประวัติและอุปนิสัย เป็นคนซื่อสัตย์ รักษาคำพูด ขยันหมั่นเพียร ตั้งใจทำมาหากิน อดทน ไม่เล่นการพนัน ไม่เคยมีประวัติเสียหายทางการเงิน มีความรู้และมีประสบการณ์ในธุรกิจที่ทำ

2) หลักประกัน บุคคลที่จะค้ำประกันควรมีฐานะทางการเงินดีพอที่สามารถชำระหนี้แทนได้หรือจะต้องเป็นคนที่มีความรับผิดชอบ และน่าเชื่อถือ หรือถ้าเป็นหลักทรัพย์ค้ำประกันก็ต้องมีสภาพคล่องสูงคือสามารถขายได้ง่ายและรวดเร็ว

3) ความสามารถในการชำระหนี้

3.1) พิจารณาจากรายได้ การกู้เงินไปลงทุนควรมีประมาณการรายได้/รายจ่าย แต่ละเดือนจะเหลือเท่าใด และพอเพียงที่จะชำระหนี้ไหม หากไม่พอ ก็ต้องลดจำนวนเงินให้กู้ลง

3.2) ภาวะตลาดสำหรับการค้าที่จะทำ ต้องพิจารณาว่าสินค้าหรือธุรกิจที่จะทำนั้นมีตลาดรองรับหรือไม่ คือสามารถขายได้ไหมและผู้ซื้อจะขายอย่างไรหรือราคาขายเมื่อเปรียบเทียบกับคนอื่นแล้วเป็นอย่างไร

3.3) มีปัญหาในการหาวัตถุดิบมาผลิตหรือไม่

3.4) ทำเลที่ตั้งของกิจการเป็นอย่างไร มีปัญหาเรื่องสภาพแวดล้อม หรืออยู่ใกล้แหล่งวัตถุดิบ หรือใกล้แหล่งสินค้าที่จะขาย หรือสะดวกต่อผู้ซื้อหรือไม่

4. เงินทุนของผู้ขอกู้ ผู้ขอกู้ควรมีเงินลงทุนของตนเองจำนวนหนึ่งที่ได้เตรียมสะสมไว้สำหรับประกอบธุรกิจในส่วนที่เหมาะสมกับจำนวนเงินลงทุนทั้งหมดที่ต้องใช้ในการทำธุรกิจ เพราะหากใช้เงินทุนของตนเองน้อยแต่ขอกู้มากผู้ขอกู้ต้องมีภาระในการผ่อนชำระหนี้สูง ทำให้เกิดหนี้มีปัญหาลงได้ภายหลัง นอกจากนี้การที่ผู้ขอกู้ใช้เงินลงทุนของตนเองมากย่อมเป็นการแสดงความมั่นใจในธุรกิจของตนเองอย่างหนึ่ง และมีความตั้งใจจริงที่จะประกอบธุรกิจของตนให้ประสบความสำเร็จด้วย

5. เหตุการณ์ที่ไม่อาจควบคุมได้ ความเปลี่ยนแปลงของเหตุการณ์ในปัจจุบันมีปัจจัยหลายอย่างที่อยู่ประกอบการไม่อาจควบคุมได้ เช่น ปัญหาวัตถุดิบที่ใช้ในการผลิตมีราคาสูงขึ้น เพราะขาดแคลน ปัญหาภาวะเศรษฐกิจตกต่ำที่ทำให้กำลังซื้อตกลง ปัญหาสินค้าต้นตลาดเพราะมีผู้ผลิตมากเกินไป ปัญหาสภาพดินฟ้าอากาศที่มีผลกระทบต่อผลผลิตของเกษตรกร ในกรณีที่เห็นว่าอาจมีบางปัจจัยก่อให้เกิดผลกระทบต่อธุรกิจหรือการค้าของผู้ซื้อ และอาจส่งผลกระทบต่อชำระหนี้ก็ต้องพิจารณาว่าจะให้กู้หรือไม่

2.5 หลักการประเมินโครงการรูปแบบการประเมินแบบชีพฟ์โมเดล

จากรูปแบบการประเมินแบบชีพฟ์โมเดลที่ได้นำเสนอในรายละเอียดพอสังเขปไปแล้วในบทที่ 1 นั้น กล่าวถึงความหมายของการประเมินตามแนวคิดของสตีฟเฟิลบีม พร้อมกันนี้ยังได้จำแนกประเด็นของการประเมินออกเป็น 4 ประเภท ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1) การประเมินสถานะแวดล้อม เป็นการประเมินก่อนการดำเนินโครงการ เพื่อพิจารณาหลักการและเหตุผล ความจำเป็นที่ต้องดำเนินโครงการ ประเด็นปัญหาและความเหมาะสมของเป้าหมายโครงการ

2) การประเมินปัจจัยเบื้องต้น เป็นการประเมินเพื่อพิจารณาความเหมาะสมของความพร้อมเพียงของทรัพยากร เช่น จำนวนคน งบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ รวมทั้งเทคโนโลยีและแผนการของการดำเนินโครงการ

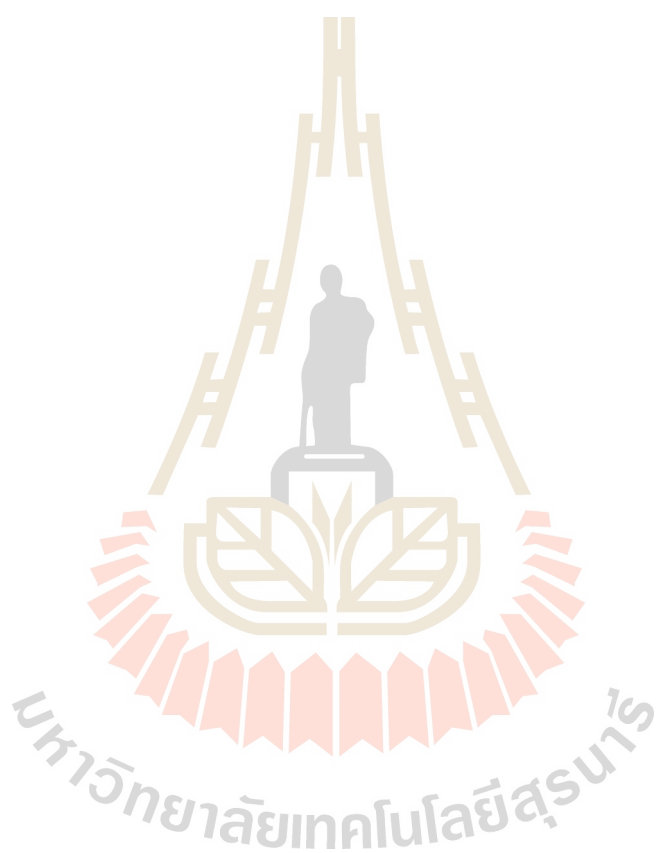
3) การประเมินกระบวนการ เป็นการประเมินเพื่อหาข้อบกพร่องของการดำเนินการที่จะใช้เป็นข้อมูลในการพัฒนา แก้ไข ปรับปรุง ให้การดำเนินการช่วงต่อไปมีประสิทธิภาพมากขึ้น โดยมีการบันทึกไว้เป็นหลักฐานทุกขั้นตอน

4) การประเมินผลผลิตที่เกิดขึ้น เป็นการประเมินเพื่อเปรียบเทียบผลผลิตที่เกิดขึ้นกับจุดประสงค์ของโครงการ รวมทั้งการพิจารณาในประเด็นของการขยาย เลิก ขยาย หรือปรับเปลี่ยนโครงการ

2.6 การวิเคราะห์โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง เป็นโครงการที่มุ่งส่งเสริมประสิทธิภาพของการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง เพื่อให้เกิดความสามารถในการพัฒนาได้อย่างต่อเนื่องและมั่นคง ทำให้ท้องถิ่นมีขีดความเข้มแข็งทางด้านเศรษฐกิจและสังคมของประชาชนในหมู่บ้านและชุมชนเมือง สามารถพึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืน โดยผ่านกระบวนการทางการศึกษา และได้จัดสรรทุนการศึกษาให้แก่บัณฑิต เพื่อเข้าศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตการจัดการและการประเมินโครงการ และให้บัณฑิตเข้าไปปฏิบัติ

งานจริงในพื้นที่ของหมู่บ้านและชุมชนเมืองที่ได้กำหนดให้รับผิดชอบเป็นกิจกรรมหลักของการศึกษา โดยเนื้อหาของหลักสูตรจะมุ่งเน้นเกี่ยวกับการบริหารจัดการ การเงิน การบัญชี การจัดทำโครงการ การวิเคราะห์โครงการ การวิจัยและประเมินผลโครงการ การออกแบบผลิตภัณฑ์และการตลาด การเรียนรู้ชุมชน การประเมินผลและพัฒนาชุมชนที่ใช้การวิจัย เป็นเครื่องมือในการศึกษาและ เก็บรวบรวมข้อมูลต่างๆ เพื่อเป็นประโยชน์ต่อไปในอนาคต

บทที่ 3

วิธีการดำเนินการประเมินโครงการ

3.1 รูปแบบการประเมินและเครื่องมือที่ใช้ในการประเมิน

3.1.1 รูปแบบการประเมิน

จากการที่ผู้วิจัย ได้เข้าไปศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับ โครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองของหมู่บ้านหัวสระ ตำบลกุดน้อย อำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา ได้มีรูปแบบการประเมินที่นำมาประยุกต์ใช้ในการประเมินโครงการ คือ การประเมินแบบชีพฟ์โมเดล ซึ่งเป็นแนวคิดและรูปแบบการประเมินของสตัฟเฟิลบีม (ดังที่ได้กล่าวไว้แล้วในบทที่ 1,2) โดยแบ่งการประเมินออกเป็น 4 ขั้นตอน คือ การประเมินสภาวะแวดล้อม การประเมินปัจจัยเบื้องต้น การประเมินกระบวนการ และการประเมินผลผลิต ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

- 1) การประเมินสภาวะแวดล้อม มีรายละเอียดดังตารางที่ 3.1 ต่อไปนี้ คือ

ตารางที่ 3.1 ตัวชี้วัด ข้อมูลที่ต้องการ แหล่งข้อมูล และวิธีการเก็บข้อมูลการประเมินบริบท

ตัวชี้วัด	ข้อมูลที่ต้องการ	แหล่งข้อมูล	วิธีการเก็บข้อมูล
1. ประวัติความเป็นมา	<ol style="list-style-type: none"> 1. ที่มาของหมู่บ้านและการก่อตั้ง 2. สภาพภูมิศาสตร์ 3. อาชีพเดิม 4. การเปลี่ยนแปลงสาธารณูปโภค 	<ol style="list-style-type: none"> 1. ผู้อาวุโส 2. ผู้นำชุมชน 3. ข้อมูลจากเอกสาร 	<ol style="list-style-type: none"> 1. การสัมภาษณ์ตามแบบ บร.1 2. ศึกษาจากเอกสาร
2. สภาพภูมิศาสตร์	<ol style="list-style-type: none"> 1. ลักษณะที่ตั้งของหมู่บ้าน 2. อาณาเขตที่ติดต่อกับหมู่บ้านอื่นแผนที่หมู่บ้าน 	<ol style="list-style-type: none"> 1. ข้อมูลจากเอกสาร 2. ผู้นำชุมชน 3. หมู่บ้าน 	<ol style="list-style-type: none"> 1. การสัมภาษณ์ตามแบบ บร.1 2. การสังเกตจากพื้นที่จริง

ตารางที่ 3.1 ตัวชี้วัด ข้อมูลที่ต้องการ แหล่งข้อมูล และวิธีการเก็บข้อมูลการประเมินบริบท(ต่อ)

ตัวชี้วัด	ข้อมูลที่ต้องการ	แหล่งข้อมูล	วิธีการเก็บข้อมูล
3. สภาพเศรษฐกิจและสังคม	<ol style="list-style-type: none"> อาชีพหลักและอาชีพรอง จำนวนพื้นที่ทำการเกษตร จำนวนร้านค้า โรงเรียน (จำนวนครูและนักเรียน) สถานทีรักษาพยาบาล 	<ol style="list-style-type: none"> ผู้นำชุมชน โรงเรียน สถานีอนามัยตำบล เกษตรตำบล หมู่บ้าน 	<ol style="list-style-type: none"> การสัมภาษณ์ตามแบบ บร.1 การสังเกตจากพื้นที่จริง
4. วัฒนธรรมและประเพณี	<ol style="list-style-type: none"> จำนวนสถานทีทางศาสนา จำนวนพระ/เณร ภาษาพื้นบ้าน ประเพณีที่สำคัญ 	<ol style="list-style-type: none"> วัดและสถานทีทางศาสนา ผู้นำชุมชน หมู่บ้าน 	<ol style="list-style-type: none"> การสัมภาษณ์ตามแบบ บร.1 การสังเกตจากพื้นที่จริง
5. โครงสร้างพื้นฐานสาธารณูปโภคและทรัพยากร	<ol style="list-style-type: none"> จำนวน/สภาพของโครงสร้างพื้นฐาน เช่น ถนน ไฟฟ้า ประปา โทรศัพท์ หอกระจายข่าว ฯลฯ จำนวน/สภาพของป่าไม้ แหล่งน้ำ ฯลฯ 	<ol style="list-style-type: none"> ผู้นำชุมชน หมู่บ้าน 	<ol style="list-style-type: none"> การสัมภาษณ์ตามแบบ บร.1 การสังเกตจากพื้นที่จริง
6. ความเข้มแข็งของหมู่บ้าน/ชุมชน	<ol style="list-style-type: none"> ความสามัคคี ความซื่อสัตย์ การยกย่องการทำความดี 	<ol style="list-style-type: none"> ประชาชนที่อยู่ในหมู่บ้าน ผู้นำชุมชน 	<ol style="list-style-type: none"> การสัมภาษณ์ประชาชนใช้แบบ บร.2 สัมภาษณ์ 2 ครั้งภายใน 10

ตารางที่ 3.1 ตัวชี้วัด ข้อมูลที่ต้องการ แหล่งข้อมูล และวิธีการเก็บข้อมูลการประเมินบริบท(ต่อ)

ตัวชี้วัด	ข้อมูลที่ต้องการ	แหล่งข้อมูล	วิธีการเก็บข้อมูล
	4. การหาความรู้ 5. เพิ่มเติมอาชีพเพื่อ เลี้ยงครอบครัว 6. ความอบอุ่นใน ครอบครัว 7. การรวมกลุ่ม 8. การช่วยเหลือ ผู้ด้อยโอกาส และผู้อาวุโส 9. การมีผู้นำที่ดี 10. แผนงานการ แก้ไขปัญหา		1. เดือน (50% ของ จำนวนครัวเรือน) 2. การสัมภาษณ์ ผู้นำชุมชน

2) การประเมินปัจจัยเบื้องต้น มีรายละเอียดดังตารางที่ 3.2 ต่อไปนี้ คือ

ตารางที่ 3.2 ตัวชี้วัด ข้อมูลที่ต้องการ แหล่งข้อมูล และวิธีการเก็บข้อมูลการประเมินปัจจัย

ตัวชี้วัด	ข้อมูลที่ต้องการ	แหล่งข้อมูล	วิธีการเก็บข้อมูล
1. นโยบาย ระเบียบ และแนวทางการ ปฏิบัติ	1. รายละเอียดของ สำนักนายก รัฐมนตรี 2. รายละเอียดของ ระเบียบกองทุน หมู่บ้าน/ชุมชน เมืองแห่งชาติ	1. ระเบียบสำนัก นายกรัฐมนตรี 2. ระเบียบเกี่ยวกับ กองทุนหมู่บ้าน/ ชุมชนเมือง แห่งชาติ	1. ศึกษาจากเอกสาร

ตารางที่ 3.2 ตัวชี้วัด ข้อมูลที่ต้องการ แหล่งข้อมูล และวิธีการเก็บข้อมูลการประเมินปัจจัย(ต่อ)

ตัวชี้วัด	ข้อมูลที่ต้องการ	แหล่งข้อมูล	วิธีการเก็บข้อมูล
2. คณะกรรมการ กองทุนหมู่บ้าน	1. จำนวนคน 2. คุณสมบัติ 3. วิธีการได้มา 4. การพ้นจาก ตำแหน่ง 5. ระยะเวลาในการ ดำรงตำแหน่ง	1. คณะกรรมการ กองทุนหมู่บ้าน 2. ระเบียบกองทุน หมู่บ้าน	1. การสัมภาษณ์ตาม แบบ บร.4 2. ศึกษาจากเอกสาร
3. การประชาสัมพันธ์ และการทำความเข้าใจเกี่ยวกับ กองทุนหมู่บ้าน	1. ความพร้อมใน การจัดตั้งกองทุน หมู่บ้านและวิธีการ ดำเนินงาน	1. ประธานกองทุน หมู่บ้าน 2. ประชาชนที่อยู่ใน หมู่บ้าน	1. การสัมภาษณ์ ประธานกองทุน ตามแบบ บร.9 2. การสัมภาษณ์ ประชาชนที่อยู่ใน หมู่บ้าน
4. เงิน 1 ล้านบาท	1. วันที่ได้รับการ อนุมัติเงิน 2. การบริหารและ การจัดการ	1. คณะกรรมการ กองทุนหมู่บ้าน	1. การสัมภาษณ์ คณะกรรมการ กองทุนหมู่บ้าน
5. บัณฑิตกองทุน หมู่บ้าน	1. ประวัติส่วนตัว ชื่อ เพศ อายุ วุฒิการศึกษา ภูมิลำเนา สถานภาพและ อื่นๆ 2. บทบาทและ หน้าที่	1. บัณฑิตกองทุน หมู่บ้าน 2. คู่มือนักศึกษา	1. ศึกษาตนเอง 2. ศึกษาจากเอกสาร

3) การประเมินกระบวนการ มีรายละเอียดดังตารางที่ 3.3 ต่อไปนี้ คือ

ตารางที่ 3.3 ตัวชี้วัด ข้อมูลที่ต้องการ แหล่งข้อมูล และวิธีการเก็บข้อมูลการประเมิน
กระบวนการ

ตัวชี้วัด	ข้อมูลที่ต้องการ	แหล่งข้อมูล	วิธีการเก็บข้อมูล
1. การจัดทำระเบียบ กองทุนหมู่บ้าน	1. กระบวนการใน การจัดทำ 2. ผู้ที่มีส่วนร่วม 3. ปัญหา/อุปสรรค	1. คณะกรรมการ กองทุนหมู่บ้าน 2. สมาชิกกองทุน หมู่บ้าน 3. ระเบียบกองทุน หมู่บ้าน	1. การสัมภาษณ์ตา แบบ บร.4 2. การสัมภาษณ์ เพิ่มเติมจาก คณะกรรมการ กองทุนหมู่บ้าน และประชาชนที่ อยู่ในหมู่บ้าน
2. การจัดทำเอกสาร คำขอขึ้นทะเบียน	1. กระบวนการใน การจัดทำ 2. ผู้ที่มีส่วนร่วม 3. ปัญหา/อุปสรรค	1. คณะกรรมการ กองทุนหมู่บ้าน	1. การสัมภาษณ์
3. ระบบบัญชี กองทุน	1. จำนวนบัญชีที่ทำ 2. ชื่อบัญชีต่างๆ 3. ความเป็นปัจจุบัน 4. ผู้จัดทำบัญชี 5. ปัญหา/อุปสรรค	1. คณะกรรมการ กองทุนหมู่บ้าน 2. บัญชีกองทุน หมู่บ้าน	1. การสัมภาษณ์ 2. ศึกษาจากเอกสาร
4. การรับสมัคร สมาชิก	1. เวลาในการรับ สมัครและเหตุผล 2. ค่าธรรมเนียม การรับสมัคร และเหตุผล 3. ขั้นตอนการรับ สมัครและเหตุผล 4. คุณสมบัติของ	1. คณะกรรมการ กองทุนหมู่บ้าน 2. ระเบียบกองทุน หมู่บ้าน	1. การสัมภาษณ์ตาม แบบ บร.4 2. การสัมภาษณ์ คณะกรรมการ กองทุนหมู่บ้าน 3. ศึกษาจากเอกสาร

ตารางที่ 3.3 ตัวชี้วัด ข้อมูลที่ต้องการ แหล่งข้อมูล และวิธีการเก็บข้อมูลการประเมิน
กระบวนการ(ต่อ)

ตัวชี้วัด	ข้อมูลที่ต้องการ	แหล่งข้อมูล	วิธีการเก็บข้อมูล
	ผู้สมัคร 5. ปัญหา/อุปสรรค		
5. ขั้นตอนการขอกู้	1. ขั้นตอนการขอกู้ 2. เอกสารประกอบคำขอกู้ 3. ระเบียบกองทุนหมู่บ้าน 4. เอกสารการเสนอโครงการขอกู้	1. คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน 2. สมาชิกกองทุนหมู่บ้าน 3. ระเบียบกองทุนหมู่บ้าน 4. เอกสารการเสนอโครงการขอกู้	1. การสัมภาษณ์ 2. ศึกษาจากเอกสาร
6. การคัดเลือกสมาชิกผู้ขอกู้	1. หลักเกณฑ์และเหตุผลในการคัดเลือกผู้กู้ 2. วิธีการคัดเลือกและเหตุผล 3. ปัญหา/อุปสรรค	1. คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน	1. การสัมภาษณ์ตามแบบ บร.4 2. การสัมภาษณ์เพิ่มเติม
7. การโอนเงินให้ผู้กู้	1. ขั้นตอนในการโอนเงิน 2. ปัญหา/อุปสรรค	1. คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน 2. สมาชิกกองทุนหมู่บ้านที่ได้รับเงินกู้ 3. หลักฐานในการโอนเงิน	1. การสัมภาษณ์ 2. ศึกษาจากเอกสาร
8. การรับชำระหนี้	1. ขั้นตอนในการรับชำระหนี้ 2. ปัญหา/อุปสรรค	1. คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน 2. สมาชิกกองทุนหมู่บ้านที่คืนเงิน	1. การสัมภาษณ์

ตารางที่ 3.3 ตัวชี้วัด ข้อมูลที่ต้องการ แหล่งข้อมูล และวิธีการเก็บข้อมูลการประเมินกระบวนการ(ต่อ)

ตัวชี้วัด	ข้อมูลที่ต้องการ	แหล่งข้อมูล	วิธีการเก็บข้อมูล
		3. เอกสารในการ ส่งเงินคืน	
9. การจัดการ ผลประโยชน์	1. สัดส่วนในการ จัดสรร/เหตุผล	1. คณะกรรมการ กองทุนหมู่บ้าน 2. ระเบียบกองทุน หมู่บ้าน	1. การสัมภาษณ์ 2. ศึกษาจากเอกสาร

4) การประเมินผลผลิต มีรายละเอียดดังตารางที่ 3.4 ต่อไปนี้ คือ

ตารางที่ 3.4 ตัวชี้วัด ข้อมูลที่ต้องการ แหล่งข้อมูล และวิธีการเก็บข้อมูลการประเมินผลผลิต

ตัวชี้วัด	ข้อมูลที่ต้องการ	แหล่งข้อมูล	วิธีการเก็บข้อมูล
1. จำนวนสมาชิก กองทุน	1. จำนวนสมาชิก เดิม 2. จำนวนสมาชิกที่มี การเพิ่มขึ้น/ลดลง 3. สาเหตุที่สมาชิก เพิ่มขึ้น/ลดลง	1. คณะกรรมการ กองทุนหมู่บ้าน 2. ทะเบียนสมาชิก กองทุนหมู่บ้าน	1. การสัมภาษณ์ตาม แบบ บร.4 2. การสัมภาษณ์ เพิ่มเติม 3. ศึกษาจากเอกสาร
2. จำนวนผู้ได้เงินกู้	1. จำนวนครั้งที่มี การอนุมัติเงินกู้ 2. จำนวนผู้ที่ยื่นกู้ และผู้ได้รับอนุมัติ แต่ละครั้ง 3. จำนวนผู้ได้รับ อนุมัติให้กู้ต่อ จำนวนสมาชิก ทั้งหมด	1. คณะกรรมการ กองทุนหมู่บ้าน 2. บัญชีคุมลูกหนี้	1. การสัมภาษณ์ตาม แบบ บร.4 2. ศึกษาจากเอกสาร

ตารางที่ 3.4 ตัวชี้วัด ข้อมูลที่ต้องการ แหล่งข้อมูล และวิธีการเก็บข้อมูลการประเมินผลผลิต
(ต่อ)

ตัวชี้วัด	ข้อมูลที่ต้องการ	แหล่งข้อมูล	วิธีการเก็บข้อมูล
	4. จำนวนผู้ที่ได้รับ อนุมัติให้กู้จำแนก ตาม บร.4 ข้อ 5		
3. ยอดเงินที่ให้กู้	1. ยอดเงินที่มีผู้มา ขอกู้และยอดเงิน ที่ได้รับอนุมัติ แต่ละครั้ง 2. ยอดเงินที่อนุมัติ ให้กู้ทั้งหมด 3. ยอดเงินกู้ที่ได้รับ อนุมัติจำแนกตาม บร.4 ข้อ 5	1. คณะกรรมการ กองทุนหมู่บ้าน 2. บัญชีคุมลูกหนี้	1. การสัมภาษณ์ตาม แบบ บร.4 2. ศึกษาจากเอกสาร
4. จำนวนผู้ชำระคืน ตามกำหนด	1. จำนวนผู้ชำระคืน ตามกำหนด 2. จำนวนผู้ไม่ชำระ คืนตามกำหนด และเหตุผล 3. การแก้ไขปัญหา เมื่อผู้กู้ไม่ชำระคืน ตามกำหนด	1. คณะกรรมการ กองทุนหมู่บ้าน 2. บัญชีคุมลูกหนี้	1. การสัมภาษณ์ตาม แบบ บร.4 2. การสัมภาษณ์ เพิ่มเติม 3. ศึกษาจากเอกสาร
5. ยอดเงินที่มีการ ชำระคืน	1. ยอดเงินกู้ที่มีการ ชำระคืน 2. จำแนกเป็นเงินต้น ดอกเบี้ย ค่าปรับ	1. คณะกรรมการ กองทุนหมู่บ้าน 2. บัญชีคุมลูกหนี้	1. การสัมภาษณ์ตาม แบบ บร.4 2. ศึกษาจากเอกสาร
6. การใช้จ่ายเงินตาม วัตถุประสงค์	1. จำนวนผู้ที่ใช้เงิน ตามวัตถุประสงค์ ของโครงการ	1. ผู้ตรวจสอบก็คือ คณะกรรมการ กองทุน	1. การสัมภาษณ์ ผู้ตรวจสอบ

ตารางที่ 3.4 ตัวชี้วัด ข้อมูลที่ต้องการ แหล่งข้อมูล และวิธีการเก็บข้อมูลการประเมินผลผลิต
(ต่อ)

ตัวชี้วัด	ข้อมูลที่ต้องการ	แหล่งข้อมูล	วิธีการเก็บข้อมูล
	2. จำนวนผู้ไม่ใช้เงินตามวัตถุประสงค์ของโครงการและเหตุผล		
7. ทักษะคติชุมชนที่มีต่อกองทุนหมู่บ้าน	1. ทักษะคติต่อการกรรมการกองทุนในเชิงบวก/ลบ 2. ทักษะคติต่อกองทุนผ่านบาทในเชิงบวก/ลบ	1. คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน 2. สมาชิก/ชาวบ้าน	1. การสัมภาษณ์ตามแบบ บร.9 2. การสัมภาษณ์เพิ่มเติม
8. การเกิดเครือข่ายองค์กรการเรียนรู้	1. เครือข่ายที่เกิดขึ้น 2. กิจกรรมของเครือข่ายที่เกิดขึ้น 3. ปัจจัยที่ก่อให้เกิดองค์กรเครือข่าย	1. บัณฑิตกองทุน	1. รายงานการปฏิบัติงานของบัณฑิตกองทุน
9. ความเข้มแข็งของชุมชนที่เกิดจากกองทุนหมู่บ้าน	1. ความสามัคคี 2. ความซื่อสัตย์ 3. การช่วยเหลือกัน 4. การยกย่องคนทำความดี 5. โอกาสในการหาความรู้เพิ่มเติม 6. จำนวนครอบครัวที่มีอาชีพเลี้ยงตนเองได้ 7. ครอบครัวอบอุ่นรักใคร่ปรองดอง	1. สมาชิก/ชาวบ้าน	1. การสัมภาษณ์ตามแบบ บร.2 และ บร.7 (จากข้อมูลดิบ 30 ครัวเรือน) 2. การสังเกต

ตารางที่ 3.4 ตัวชี้วัด ข้อมูลที่ต้องการ แหล่งข้อมูล และวิธีการเก็บข้อมูลการประเมินผลผลิต
(ต่อ)

ตัวชี้วัด	ข้อมูลที่ต้องการ	แหล่งข้อมูล	วิธีการเก็บข้อมูล
	8. การรวมกลุ่ม 9. การประชุมเสวนา อย่างสม่ำเสมอ 10. การช่วยเหลือ ผู้ด้อยโอกาส 11. มีผู้นำที่มีคุณธรรม /ยุติธรรม การจัดทำแผนงาน แก้ปัญหาชุมชน		

3.1.2 เครื่องมือที่ใช้ในการประเมิน

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมือง ได้แก่ แบบรายงานต่างๆ (บร.) ซึ่งมีดังต่อไปนี้

- แบบรายงาน บร.1 (แบบเก็บข้อมูลบริบทชุมชนหมู่บ้าน) โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์และศึกษาจากเอกสารซึ่งเป็นข้อมูลพื้นฐานของหมู่บ้าน ได้แก่ กชช.2ค. จปฐ.
- แบบรายงาน บร.2 (แบบเก็บข้อมูลตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชน) โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์ประชาชนในพื้นที่เป้าหมายจำนวนร้อยละ 50 ของจำนวนครอบครัวที่มีอยู่ทั้งหมด
- แบบรายงาน บร.3 (แบบรายงานความรู้ ความเข้าใจ ทักษะคติที่มีต่อกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง) โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์กรรมการกองทุน ผู้นำชุมชน และประชาชนโดยทั่วไป
- แบบรายงาน บร.4 (แบบรายงานการปฏิบัติงานรายเดือน) โดยใช้วิธีการเก็บข้อมูลจากเอกสารกองทุนและการสัมภาษณ์คณะกรรมการกองทุน
- แบบรายงาน บร.5 (แบบรายงานผลการจัดเวทีบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง) โดยการร่วมกันจัดเวทีประชาคมเพื่อพัฒนาการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ซึ่งมีอาจารย์นิเทศก์เข้าร่วมกับนักศึกษาและผู้นำชุมชนทั้งระดับหมู่บ้านและระดับตำบล

3.3 วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

การประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองของหมู่บ้านหัวสระในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลต่างๆ มีหลายวิธี ได้แก่

- 1) การสัมภาษณ์ โดยใช้การสัมภาษณ์ตามแบบ บร. ต่างๆ ซึ่งจะสัมภาษณ์ผู้นำชุมชนและคณะกรรมการกองทุนฯ สัมภาษณ์สมาชิกของกองทุนฯ แบบเจาะลึกรายการณี และสัมภาษณ์ประชาชนทั่วไปของครัวเรือนที่อยู่ในหมู่บ้าน
- 2) การสังเกตแบบมีส่วนร่วม โดยการเข้าไปร่วมในกิจกรรมต่างๆ ของหมู่บ้านที่ชาวบ้านร่วมกันจัดขึ้น โดยเฉพาะกิจกรรมที่เกี่ยวกับโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
- 3) การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม โดยการเข้าไปสังเกตสภาพทั่วไปของชุมชน ตลอดจนพฤติกรรมความเป็นอยู่และวิถีชีวิตของประชาชนในชุมชนนั้นด้วย
- 4) การจัดประชุมเวทีชาวบ้าน โดยการจัดเวทีประชาคมทั้งในหมู่บ้านและตำบลเพื่อให้ประชาชนได้มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน เพื่อให้เกิดการเรียนรู้และเข้าใจถึงปัญหาและวิธีการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น

3.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ (Qualitative Data) ได้แก่ การศึกษาจากเอกสารและการศึกษาภาคสนาม โดยผู้วิจัยจะเข้าไปศึกษาข้อมูลเฉพาะกรณีชุมชนกับกองทุนของหมู่บ้านหัวสระและทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากประชาชนในชุมชนนั้น ซึ่งจะต้องเรียบเรียงและตีความหมายของข้อมูลนั้นใหม่เพื่อให้มีความสะดวกและง่ายต่อการนำมาวิเคราะห์ถึงปัญหาที่เกิดขึ้น เพื่อจะได้หาแนวทางในการแก้ไขปัญหาต่อไป

- 1) แบบรายงาน บร.1 ได้ข้อมูลประวัติความเป็นมา สภาพความเป็นปัจจุบัน สภาพสังคม สภาพเศรษฐกิจ และกิจกรรมต่างๆ ในหมู่บ้าน
- 2) แบบรายงาน บร.3 ได้ข้อมูลความเข้าใจเกี่ยวกับกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง และทัศนคติที่มีต่อกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
- 3) แบบรายงาน บร.4 ได้ข้อมูลเกี่ยวกับกองทุนในการบริหารงานต่างๆ ตั้งแต่การจัดตั้งกองทุน ระเบียบกองทุน การรับสมาชิก เกณฑ์การพิจารณาให้เงินกู้ การคิดดอกเบี้ย การจัดสรรผลประโยชน์จากกองทุน ปัญหาในการบริหารกองทุนและระเบียบกองทุน แนวทางในการแก้ไขปัญหา
- 4) แบบรายงาน บร.5 ได้ข้อมูลเกี่ยวกับการบริหารงานกองทุนหมู่บ้าน ปัจจัยที่สามารถจัดตั้งกองทุนได้และปัจจัยที่ไม่สามารถจัดตั้งกองทุนได้ ระเบียบของกองทุนหมู่บ้านแบบต่างๆ ปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหาการบริหารงานกองทุนหมู่บ้าน

3.3 วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

การประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองของหมู่บ้านหัวสระในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลต่างๆ มีหลายวิธี ได้แก่

- 1) การสัมภาษณ์ โดยใช้การสัมภาษณ์ตามแบบ บร. ต่างๆ ซึ่งจะสัมภาษณ์ผู้นำชุมชนและคณะกรรมการกองทุนฯ สัมภาษณ์สมาชิกของกองทุนฯ แบบเจาะลึกกรณี และสัมภาษณ์ประชาชนทั่วไปของครัวเรือนที่อยู่ในหมู่บ้าน
- 2) การสังเกตแบบมีส่วนร่วม โดยการเข้าไปร่วมในกิจกรรมต่างๆ ของหมู่บ้านที่ชาวบ้านร่วมกันจัดขึ้น โดยเฉพาะกิจกรรมที่เกี่ยวกับโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
- 3) การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม โดยการเข้าไปสังเกตสภาพทั่วไปของชุมชน ตลอดจนพฤติกรรมความเป็นอยู่และวิถีชีวิตของประชาชนในชุมชนนั้นด้วย
- 4) การจัดประชุมเวทีชาวบ้าน โดยการจัดเวทีประชาคมทั้งในหมู่บ้านและตำบลเพื่อให้ประชาชนได้มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน เพื่อให้เกิดการเรียนรู้และเข้าใจถึงปัญหาและวิธีการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น

3.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ (Qualitative Data) ได้แก่ การศึกษาจากเอกสารและการศึกษาภาคสนาม โดยผู้วิจัยจะเข้าไปศึกษาข้อมูลเฉพาะกรณีชุมชนกับกองทุนของหมู่บ้านหัวสระและทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากประชาชนในชุมชนนั้น ซึ่งจะต้องเรียบเรียงและตีความหมายของข้อมูลนั้นใหม่เพื่อให้มีความสะดวกและง่ายต่อการนำมาวิเคราะห์ถึงปัญหาที่เกิดขึ้น เพื่อจะได้หาแนวทางในการแก้ไขปัญหาต่อไป

- 1) แบบรายงาน บร.1 ได้ข้อมูลประวัติความเป็นมา สภาพความเป็นปัจจุบัน สภาพสังคม สภาพเศรษฐกิจ และกิจกรรมต่างๆ ในหมู่บ้าน
- 2) แบบรายงาน บร.3 ได้ข้อมูลความเข้าใจเกี่ยวกับกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง และทัศนคติที่มีต่อกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
- 3) แบบรายงาน บร.4 ได้ข้อมูลเกี่ยวกับกองทุนในการบริหารงานต่างๆ ตั้งแต่การจัดตั้งกองทุน ระเบียบกองทุน การรับสมาชิก เกณฑ์การพิจารณาให้เงินกู้ การคิดดอกเบี้ย การจัดสรรผลประโยชน์จากกองทุน ปัญหาในการบริหารกองทุนและระเบียบกองทุน แนวทางในการแก้ไขปัญหา
- 4) แบบรายงาน บร.5 ได้ข้อมูลเกี่ยวกับการบริหารงานกองทุนหมู่บ้าน บัญชีที่สามารถจัดตั้งกองทุนได้และบัญชีที่ไม่สามารถจัดตั้งกองทุนได้ ระเบียบของกองทุนหมู่บ้านแบบต่างๆ ปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหาการบริหารงานกองทุนหมู่บ้าน

- 5) แบบรายงาน บร.6 ได้ข้อมูลการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ในการประกอบอาชีพของแต่ละกลุ่มอาชีพ ปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหาในการประกอบอาชีพปัจจุบัน
- 6) แบบรายงาน บร.7 ได้ข้อมูลจากการเก็บแบบรายงาน บร.2 เดือนมกราคม 2545 และมีธุนายน 2545 แล้วนำมาสรุปตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชน
- 7) แบบรายงาน บร.8 ได้ข้อมูลโครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์
- 8) แบบรายงาน บร.9 ได้ข้อมูลเกี่ยวกับทัศนคติการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้าน การบริหารงานกองทุนหมู่บ้านในเรื่องการคัดเลือกกรรมการกองทุนหมู่บ้าน การออกระเบียบกองทุนหมู่บ้าน การทำบัญชีกองทุนหมู่บ้าน รวมไปถึงการมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมต่างของสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน
- 9) แบบรายงาน บร.10 ได้ข้อมูลสรุปผลการติดตามการบริหารงานกองทุนหมู่บ้านว่ามีปัญหาและมีแล้วทางแก้ไขปัญหาอย่างไรบ้าง รวมไปถึงข้อเสนอแนะต่อการบริหารงานกองทุนหมู่บ้าน
- 10) แบบรายงาน บร.11 ได้ข้อมูลการเกี่ยวกับประสบการณ์ประกอบอาชีพของผู้กู ปัญหาและแล้วทางแก้ไขปัญหาของการประกอบอาชีพของผู้กู
- 11) แบบรายงาน บร.12 ได้ข้อมูลการวิเคราะห์แผนแม่บทชุมชน ในด้านความภูมิใจในอดีต ปัจจุบัน ความต้องการของสมาชิกชุมชนในการพัฒนาชุมชนด้านต่างๆ

บทที่ 4

ผลการติดตามการประเมินโครงการ

4.1 ผลการประเมินบริบทชุมชนในระดับท้องถิ่น

4.1.1 ประวัติความเป็นมาของหมู่บ้าน/ชุมชน

บ้านหัวสระเป็นหมู่บ้านเก่าแก่ เริ่มก่อตั้งเมื่อปี พ.ศ. 2434 หรือประมาณ 110 ปีมาแล้ว เดิมมีราษฎรอาศัยอยู่เพียง 3 ครัวเรือน อพยพมาจากกรุงเก่าอยุธยา คลองขวาง อำเภอสูงเนิน และบ้านบุงลำไย อำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา โดยมาตั้งบ้านเรือนอยู่ที่หัวอน สระน้ำ จึงเรียกว่า “บ้านหัวสระ” สาเหตุที่กลุ่มคนดังกล่าวนี้อพยพมาจากบ้านเดิม เนื่องจากในสมัยก่อนสภาพภูมิศาสตร์ในบริเวณนี้มีความอุดมสมบูรณ์มากเคยเป็นสนามม้ามาก่อน และมีทหารมาอาศัยอยู่ด้วยราษฎรจึงอพยพมาเพื่อทำมาหากิน

4.1.2 สภาพปัจจุบัน

1) การตั้งถิ่นฐาน บ้านหัวสระ เป็นหมู่บ้านที่มีบ้านเรือนตั้งอยู่รวมกันซึ่งมีขนาดปานกลางไม่ใหญ่มาก รั้วบ้านก็จะอยู่ติดๆ กันแต่บางบ้านก็ไม่มีรั้วบ้านซึ่งสามารถเดินผ่านไปหากันได้ บางบ้านก็จะมีรั้วบ้านเป็นรั้วต้นไม้กันไว้ระหว่างบ้าน การสร้างบ้านเรือนส่วนมากเป็นบ้านที่ทำขึ้นสองชั้นคือชั้นบนจะเป็นไม้ส่วนชั้นล่างก็จะเป็นปูนซึ่งเป็นการตัดแปลงจากบ้านไม้ชั้นเดียวที่ได้ดูบ้านสูง โลง้นนั่นเอง เป็นการสร้างแบบไม่สิ้นเปลืองมากนักพออยู่ได้ไม่เน้นความสวยงาม

2) การขยายตัวของประชากร ปัจจุบันประชากรในหมู่บ้านหัวสระ หมู่ที่ 8 ตำบลกุดน้อย อำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา โดยมีจำนวนครัวเรือนอยู่ทั้งสิ้น 101 ครอบครัวยุคแต่มีบ้านทั้งหมด 117 หลังคาเรือน มีประชากรทั้งหมด 485 คนเป็นชาย 217 คน เป็นหญิง 268 คน แยกประชากรตามอายุตามตารางที่ 4.1 ดังนี้

ตารางที่ 4.1 แสดงจำนวนประชากรแยกตามอายุ

ช่วงอายุ	จำนวนประชากร		
	ชาย (คน)	หญิง (คน)	รวม (คน)
น้อยกว่า 3 ปี	11	15	26

ตารางที่ 4.1 แสดงจำนวนประชากรแยกตามอายุ(ต่อ)

ช่วงอายุ	จำนวนประชากร		
	ชาย (คน)	หญิง (คน)	รวม (คน)
3 ปี - 6 ปี	14	18	32
6 ปี - 12 ปี	20	25	45
12 ปี - 14 ปี	15	14	29
14 ปี - 18 ปี	15	19	34
18 ปี - 60 ปี	112	140	252
60 ปีเต็มขึ้นไป	30	37	67
รวม	217	268	485

ที่มา : กชช. 2ค ปี 2544

3) การขยายตัวของชุมชน ปัจจุบันการขยายตัวของชุมชนบ้านหัวสระได้มีการขยายตัวเพิ่มขึ้นจากเดิม มากเพราะเมื่อครั้งแรกที่ชาวบ้านมาตั้งถิ่นฐานอยู่เพียง 3 ครัวเรือน แต่ปัจจุบันเพิ่มขึ้นเป็น 101 ครอบครั้ว หรือ 117 หลังคาเรือน ซึ่งเป็นเพราะว่าชุมชนนี้มีการพัฒนาขึ้นเรื่อยๆ และมีพื้นที่เป็นแหล่งทำมาหากินที่อุดมสมบูรณ์

4) ระบบนิเวศน์ของชุมชน

ทำเลที่ตั้ง บ้านหัวสระบริเวณที่ตั้งบ้านเรือนจะเป็นที่ราบส่วนบริเวณที่น่าจะเป็นที่ลุ่มแล้วลาดลงไปทางทิศตะวันออกและทิศใต้ซึ่งในบริเวณรอบๆ หมู่บ้านจะเป็นทุ่งกว้างมีบึงขนาดใหญ่ที่มีความสำคัญในการดำรงชีวิตของราษฎรในหมู่บ้าน

อาณาเขตติดต่อ บ้านหัวสระ หมู่ที่ 8 ตำบลกุดน้อย อำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา มีอาณาเขตติดต่อดังต่อไปนี้

ทิศเหนือ	ติดต่อ	บ้านดอนมะนาว หมู่ที่ 7 ตำบลกุดน้อย
ทิศใต้	ติดต่อ	บ้านโคกสะอาด หมู่ที่ 12 ตำบลสีคิ้ว
ทิศตะวันออก	ติดต่อ	บ้านคลองขวาง ตำบลเสมา อำเภอสูงเนิน
ทิศตะวันตก	ติดต่อ	บ้านห้วยหิน หมู่ที่ 6 ตำบลสีคิ้ว

รายละเอียดของหมู่บ้านหัวสระและตำบลกุดน้อยนำเสนอไว้ในภาคผนวก ก

สภาพที่ดิน เป็นดินเหนียวมีสภาพดินที่ดีมากเหมาะสำหรับใช้ประโยชน์ในการทำมาหากินปัจจุบันมีการอนุรักษ์ดิน โดยทำการปลูกพืชตระกูลถั่วเพื่อหมุนเวียนกับการปลูกข้าวเป็นการบำรุงดิน และป้องกันการชะล้างพังทลายของดิน

ป่าไม้และพื้นที่สาธารณะ ปัจจุบันป่าไม้ และพื้นที่สาธารณะของหมู่บ้านหัวสระนี้ยังมีการรักษาไว้ให้คงอยู่ โดยมีพื้นที่ป่าไม้ 35 ไร่ เป็นพื้นที่ที่ใช้ปลูกป่าชุมชน (เป้าหมาย) ส่วนพื้นที่สาธารณะ 900 ไร่ ใช้ทำประโยชน์แก่หมู่บ้าน

แหล่งน้ำที่สำคัญของชุมชน

ปัจจุบันมีแหล่งน้ำที่สำคัญ (ทั้งของสาธารณะและส่วนบุคคล) คือ

บ่อน้ำตื้น	22	บ่อ	ใช้ได้ตลอดปี
บ่อน้ำบาดาล	2	บ่อ	ใช้ได้ตลอดปี
สระน้ำ	1	สระ	ใช้ได้ตลอดปี
คลองน้ำ	1	แห่ง	ใช้ได้ตลอดปี
หนอง	1	แห่ง	ใช้ได้ตลอดปี
บึง	1	แห่ง	ใช้ได้ตลอดปี

5) ระบบสาธารณูปโภค

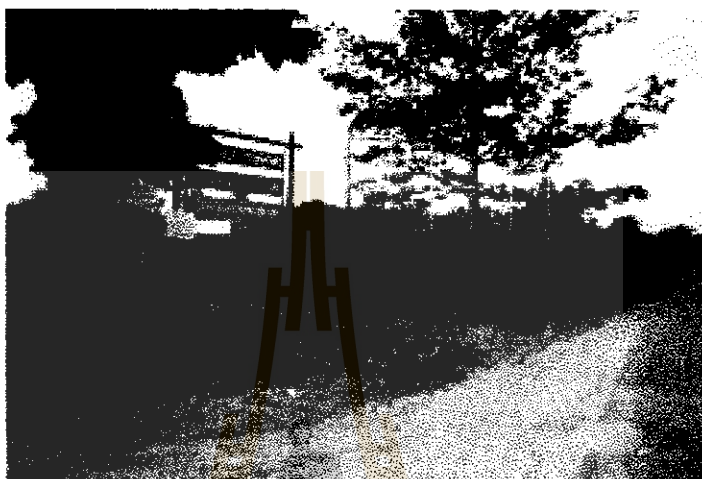
ไฟฟ้า ไฟฟ้าเข้าสู่หมู่บ้านหัวสระเมื่อปี พ.ศ. 2521 ปัจจุบันบ้านหัวสระมีไฟฟ้าใช้ครบทุกครัวเรือน แต่มี 12 ครัวเรือนที่ยังไม่มีไฟฟ้าใช้เป็นของตนเองต้องอาศัยการต่อพ่วงจากบ้านของญาติพี่น้อง

ประปาหมู่บ้าน การประปาของหมู่บ้านหัวสระสร้างขึ้นเมื่อ พ.ศ. 2528 ได้รับงบประมาณจากรัฐบาลเป็นการใช้น้ำประปาของหมู่บ้านเอง โดยจะขอน้ำจากชลประทานมาเก็บกักไว้ในสระวัดของหมู่บ้านแล้วจึงสูบขึ้นมาใช้ตามบ้านเรือนคิดอัตราหน่วยละ 3 บาท แต่น้ำประปาของหมู่บ้านยังไม่สะอาดเพียงพอเพราะยังไม่มีเครื่องกรองน้ำประปาของหมู่บ้าน ปัจจุบันกำลังดำเนินการเพื่อขอเครื่องกรองน้ำประปาให้กับหมู่บ้าน เพื่อที่ประชาชนจะได้ใช้น้ำประปาที่สะอาด

ถนนและการคมนาคม ถนนเมื่อเริ่มก่อตั้งหมู่บ้านจะเป็นถนนดินและเริ่มเปลี่ยนมาเป็นถนนลูกรังเมื่อ พ.ศ. 2528 ยาวประมาณ 3,000 เมตร ซึ่งเป็นถนนทางเข้าหมู่บ้าน ติดกับถนนดำที่เข้าสู่ตัวอำเภอสีคิ้ว ส่วนถนนในหมู่บ้านปัจจุบันได้มีการพัฒนาเป็นถนนคอนกรีต แต่ยังมีไม่ทั่วหมู่บ้าน ซึ่งเป็นถนนสายหลักของหมู่บ้าน โดยได้รับงบประมาณสนับสนุนโครงการจากหน่วยงาน อบต. เมื่อปี พ.ศ. 2542 และถนนทางเข้าหมู่บ้านที่เป็นถนนลูกรังปัจจุบันเป็น

ถนนหินคลุก ซึ่งเป็นงบประมาณสนับสนุน โครงการจากหน่วยงาน อบต. เมื่อปี พ.ศ. 2544 และต่อไปในอนาคตมีแนวโน้ม เพื่อขอให้เป็นถนนดำเพื่อให้การคมนาคมที่สะดวกมากยิ่งขึ้นดัง แสดงภาพที่ 4.1

ภาพที่ 4.1 ปากทางเข้าหมู่บ้านหัวสระ

หอกระจายข่าว หอกระจายข่าวของหมู่บ้านจะตั้งอยู่ที่บ้านผู้ใหญ่บ้าน คือ นายซิด เป็รื่องจันทิก เพราะผู้ใหญ่บ้านเป็นผู้ที่นำข่าวสารมาเผยแพร่ให้กับลูกบ้านทราบหาก ได้ไปประชุมที่อำเภอในแต่ละครั้งก็จะต้องประกาศทางหอกระจายข่าว เพื่อให้ลูกบ้านทราบกัน อย่างทั่วถึง

6) ด้านเศรษฐกิจทั้งหมู่บ้าน/ชุมชน

การประกอบอาชีพ ชาวบ้านหัวสระจะประกอบอาชีพหลักคือการทำนา บาง คนทำนาปีบางคนทำนาปรังด้วยก็มี แต่ส่วนใหญ่จะทำนาปีแล้วปลูกถั่วหมุนเวียน เพื่อป้องกันการ ระบาดของหน้าคิน บางคนจะปลูกพืชผักสวนครัว ปลูกสวนผลไม้ บ้างก็เลี้ยงสัตว์ เช่น หมู วัว เป็ด ไก่ ปลา บางคนก็เพาะเห็ดขายซึ่งเป็นการทำอาชีพเสริมให้กับตนเองจึงทำให้มีรายได้เพียงพอ มาเลี้ยงตนเองและครอบครัว และเนื่องจากหมู่บ้านหัวสระมีความอุดมสมบูรณ์มีน้ำไหลผ่าน คลองส่งน้ำชลประทานทำให้ชาวบ้านมีน้ำใช้ตลอดทั้งปี จากการประกอบอาชีพนี้ทำให้ชาวบ้านมี รายได้เพียงพอเพื่อใช้จ่ายในชีวิตประจำวัน

ร้านค้า ในหมู่บ้านหัวสระแห่งนี้จะมีร้านค้าขายของชำอยู่ 2 ร้าน ภายใน ร้านจะเป็นสินค้าที่จำเป็นต้องใช้ในชีวิตประจำวันรวมทั้งอาหารสด อาหารแห้ง และอื่นๆ อีกมาก มายจะเปิดขายในทุกๆ วัน มีรายชื่อเจ้าของร้าน ดังนี้

1. ร้านนายสายันต์ พัดจันทิก
2. ร้านนางสายบัว คินจุททค

สิทธิในที่ดินทำกิน เนื่องจากชาวบ้านหัวสระยังมีบางส่วนที่ยังต้องเช่าที่ดินทำกินเพราะต้องการให้มีรายได้เพิ่มมากขึ้นอีก เพื่อให้เพียงพอกับการใช้จ่ายในครอบครัวบางคนจะไปเช่าที่ดินทำกินอยู่นอกหมู่บ้านซึ่งอยู่ไม่ไกลจากหมู่บ้านนักเป็นการเช่าที่ดินทำกินของหมู่บ้านข้างเคียง

7) ด้านวัฒนธรรมและสังคม

เครือญาติ ในหมู่บ้านหัวสระจะมีลักษณะของเครือญาติทั้งที่เป็นครอบครัวเดี่ยว และครอบครัวขยาย โดยครอบครัวส่วนใหญ่จะเป็นครอบครัวเดี่ยวเพราะเมื่อประชาชนแต่งงาน และมีครอบครัวแล้วก็จะแยกออกไปอยู่ต่างหาก โดยจะสร้างบ้านเรือนอาศัยอยู่ในบริเวณใกล้เคียงกัน เพื่อสะดวกต่อการไปมาหาสู่และสามารถช่วยเหลือซึ่งกันและกันได้ ส่วนครอบครัวขยายจะมีเป็นส่วนน้อย โดยแต่ละครอบครัวจะมีผู้ที่อาศัยอยู่ร่วมกัน คือ ปู่ย่า ตายาย ลูกหลาน ลูกเขย และลูกสะใภ้ ฯลฯ ซึ่งจะอยู่ด้วยกันและหาเลี้ยงครอบครัวช่วยกันมีการดูแลรักษาไร่ปรองคองกัน และตั้งแต่อดีตมาจนถึงปัจจุบัน ความสัมพันธ์ของประชาชนในหมู่บ้านหัวสระนี้จะเปรียบเสมือนเป็นเครือญาติเดียวกัน มีความผูกพัน ช่วยเหลือเกื้อกูลกัน ทำให้เกิดความสนิทสนมสามัคคีกันมีการเคารพนับถือเชื่อฟังผู้อาวุโส เมื่อมีกิจกรรมภายในหมู่บ้านทุกคนก็จะร่วมแรงร่วมใจกันทำ

วัดและประเพณี บ้านหัวสระจะมีวัด 1 แห่ง คือ วัดบ้านหัวสระคณาราม มีพระอยู่ 5 รูป และมีเด็กวัด 1 คน ซึ่งวัดนี้จะอยู่ในหมู่บ้านทางด้านทิศตะวันออกของหมู่บ้าน ชาวบ้านมักจะไปทำบุญกันเป็นประจำทุกคนจะนับถือศาสนาพุทธสืบทอดตามบรรพบุรุษ วัดนี้จะใช้ในทางพิธีกรรมเป็นส่วนใหญ่ ส่วนประเพณีที่กระทำในหมู่บ้านก็จะถือปฏิบัติสืบทอดกันมาตั้งแต่บรรพบุรุษเช่นเดียวกัน ชาวบ้านทุกคนจะให้ความสำคัญต่อคุณค่าของงานประเพณีที่ร่วมกันจัดขึ้นเป็นประจำทุกปี ไม่เปลี่ยนแปลงยังคงรักษา ประเพณีดั้งเดิมไว้ตลอดมา ซึ่งเป็นการทำบุญของชาวบ้าน งานบุญและงานประเพณีที่สำคัญของบ้านหัวสระมีดังนี้

เดือนมกราคม	ทำบุญตักบาตร วันขึ้นปีใหม่
เดือนกุมภาพันธ์	ทำบุญตักบาตร เทศกัมมาชาติ (บุญผะเวศ)
เดือนเมษายน	ทำบุญตักบาตร วันสงกรานต์รดน้ำดำหัวผู้ใหญ่ ทอดผ้าป่าสามัคคี
เดือนกรกฎาคม	ทำบุญตักบาตร วันเข้าพรรษา อาฬสาบูชา

เดือนตุลาคม ทำบุญตักบาตร วันออกพรรษา ตักบาตรเทโว ทอดกฐิน

เดือนพฤศจิกายน ทำบุญตักบาตร วันลอยกระทง

โรงเรียนและการศึกษา บ้านหัวสระจะมีโรงเรียนที่ตั้งอยู่ในตัวหมู่บ้าน คือ โรงเรียนพรพิทยาคม สร้างขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2482 เป็นโรงเรียนที่มีนักเรียนในระดับอนุบาล และระดับประถมศึกษาซึ่งเป็นการศึกษาภาคบังคับ ภายหลังเมื่อปี พ.ศ. 2541 ได้มีการเพิ่มระดับการเรียนการสอนขึ้นเป็นระดับมัธยมศึกษาตอนต้นปัจจุบันมีครูทั้งหมด 13 คน เมื่อนักเรียนจบการศึกษาจากที่นี่ไปแล้วบิดามารดามักจะส่งบุตรหลานให้เรียนต่อในระดับที่สูงกว่าการศึกษาภาคบังคับนี้อีก โดยจะส่งไปเรียนยังตัวอำเภอและตัวจังหวัดเนื่องจากหมู่บ้านไม่อยู่ห่างไกลจากตัวอำเภอมากนักมีการคมนาคมที่สะดวก

ภาษา ภาษาที่ชาวบ้านใช้สื่อสารกันนั้นจะมี 2 ภาษา คือ ภาษาไทย โคราช และภาษาอีสาน โดยส่วนใหญ่แล้วมักจะใช้ภาษาไทยโคราชกันมาก ส่วนภาษาอีสานก็จะใช้บ้างเป็นส่วนน้อย จากภาษาที่ชาวบ้านใช้จะได้รับการสืบทอดมาจากบรรพบุรุษตั้งแต่ในสมัยอดีต

ผู้นำและการเมืองการปกครอง บ้านหัวสระมีผู้นำที่เป็นผู้ใหญ่บ้าน คือ นายชิต เป็ร้องจันทิก ซึ่งได้เข้ามาดำรงตำแหน่งเมื่อปี พ.ศ. 2535 โดยได้รับการเลือกตั้งอย่างถูกต้องตามกฎหมาย และมีการกระจายอำนาจการปกครองในรูปของคณะกรรมการหมู่บ้านรวมทั้งหมด 9 คน และสมาชิก อบต. อีก 2 คน รวม 11 คน ซึ่งมีรายชื่อดังต่อไปนี้

1. นายชิต	เป็ร้องจันทิก	ผู้ใหญ่บ้าน
2. นายสนับ	อิวจันทิก	ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน
3. นายหลั่น	อิวตจันทิก	ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน
4. นายคำมี	อมาตยะจัน	กรรมการ
5. นายบุญส่ง	เป็ถียนจันทิก	กรรมการ
6. นายยม	อิวจันทิก	กรรมการ
7. นายอำนาจ	โกรกสำโรง	กรรมการ
8. นางสมพรน้อย	จิตรจันทิก	กรรมการ
9. นายเนื่อง	เป็ร้องจันทิก	กรรมการ
10. นายฉกาจ	สระจันทิก	สมาชิก อบต.

11. นายสุนทร สระจันทิก สมาชิก อบต.

โดยคณะกรรมการหมู่บ้านนี้จะมีการประชุมกันเป็นประจำ หลังจากที่ผู้ใหญ่บ้านได้ไปประชุมที่อำเภอเมื่อมีข่าวสารที่สำคัญหรือสาระนั้นแล้ว แล้วมาแจ้งให้กรรมการหมู่บ้านทราบกันทุกคน เพื่อเรียกประชุมชาวบ้านอีกครั้งหนึ่ง เป็นการเผยแพร่ข่าวสารให้ได้ทราบทั่วกัน

สุขภาพอนามัย ชาวบ้านหัวสระมีสุขภาพอนามัยที่สมบูรณ์แข็งแรง เพราะได้รับการพิจารณาจากสาธารณสุขแล้วว่า เป็นหมู่บ้านที่มีสุขภาพดีถ้วนหน้า ไม่มีผู้ที่เป็นโรคร้ายแรง ไม่มีผู้ที่เป็นโรคติดต่อ และถ้าหากมีผู้ที่เจ็บไข้ได้ป่วยก็จะไปที่โรงพยาบาลในตัวอำเภอสิคิ้ว เพื่อพบแพทย์แล้วรับยามาทาน

4.2 ผลการประเมินโครงการโดยภาพรวม

4.2.1 ผลการประเมินปัจจัยนำเข้าของหมู่บ้าน

1) นโยบายของรัฐบาล และระเบียบข้อบังคับเกี่ยวกับกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ จากการเปิดประชุมเวทีชาวบ้านดังแสดงภาพที่ 4.2 และการสังเกตการณ์พบว่า ชาวบ้านโดยส่วนใหญ่มีความ เข้าใจในนโยบายของรัฐบาล และระเบียบข้อบังคับของกองทุนในระดับปานกลาง เนื่องจากมีความรู้ค่อนข้างน้อยจึงทำความเข้าใจยาก โดยทราบแต่เพียงว่ารัฐบาลให้เงินแก่ประชาชนเพื่อการนำไปเป็นทุนในการประกอบอาชีพเพื่อหารายได้เพิ่ม เป็นการกู้ที่มีดอกเบี้ยต่ำ และเมื่อถึงกำหนดก็ต้องชำระเงินคืนทั้งเงินต้นและดอกเบี้ย

ภาพที่ 4.2 ร่วมแสดงความคิดเห็นในการประชามติตำบลกุดน้อย

2) คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน จากการสัมภาษณ์ และศึกษาจากเอกสารพบว่า หมู่บ้านหัวสระมีการคัดเลือกและแต่งตั้งคณะกรรมการกองทุน ตามกระบวนการเลือกคณะกรรมการกองทุน ตามข้อ 41 ของระเบียบคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติว่าด้วย การจัดตั้ง และบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544 เมื่อวันที่ 25 มิถุนายน พ.ศ. 2544 เวลา 20.00 น. โดยผู้ใหญ่เป็นผู้ประกาศทางหอกระจายข่าวให้ชาวบ้านทราบ และนัดหมายให้ไปประชุมพร้อมกันที่ศาลาวัดบ้านหัวสระคณาราม โดยวิธีการเสนอชื่อแล้วโหวตเสียงจากการคัดเลือกประกอบด้วยคณะกรรมการทั้งหมด 12 ท่าน ที่ปรึกษา 4 คน และผู้ทรงคุณวุฒิ 1 คน มีรายชื่อดังนี้

1. นายสุชาติ	คงอ่อน	ประธาน
2. นายฉกาจ	สระจันทิก	รองประธาน
3. นางวิญญารักษ์	วงษ์ยงน้อย	เลขานุการ
4. นายยม	อิวจันทิก	เหรัญญิก
5. นางสาวชล	ศรีจันทิก	ปฏิคม
6. นายจอย	สังวาลเพชร	ฝ่ายสินเชื่อ
7. นายสายันต์	พัคจันทิก	ฝ่ายสินเชื่อ
8. นางบังอร	อิวจันทิก	ฝ่ายตรวจสอบ
9. นางสร้อย	เพชรพินิจ	ฝ่ายตรวจสอบ
10. นายใจ	อิวจันทิก	ฝ่ายเร่งรัดหนี้สิน
11. นายวัลลภ	อิวตจันทิก	ฝ่ายเร่งรัดหนี้สิน
12. นายชิต	เป็ร็องจันทิก	ประชาสัมพันธ์

ผู้ทรงคุณวุฒิและที่ปรึกษา

1. นายสุเทพ	สระจันทิก	ที่ปรึกษา
2. นายสุนทร	สระจันทิก	ที่ปรึกษา
3. นางสมทรัพย์	เพชรพินิจ	ที่ปรึกษา
4. นายจุลินทร์	วงษ์ยงน้อย	ที่ปรึกษา
5. นายดิศรณ์	แนบกลาง	ผู้ทรงคุณวุฒิ

ซึ่งเมื่อครบกำหนดวาระ 1 ปี กองทุนหมู่บ้านหัวสระจึงมีการประชุมเพื่อพิจารณาเลือกตั้งคณะกรรมการชุดใหม่ โดยได้ทำการจับฉลากให้คณะกรรมการชุดเก่าออกจำนวน 6 ท่าน แล้วตั้งกรรมการชุดใหม่แทนจากการประชุมเลือกตั้งคณะกรรมการชุดใหม่ มีคณะกรรมการทั้งหมด 10 คน มีรายชื่อดังนี้

1. นายสุชาติ	คงอ่อน	ประธาน
2. นายฉกาจ	สระจันทึก	รองประธาน
3. นายคณัย	ภาวจันทึก	เลขานุการ
4. นางวิญญารักษ์	วงษ์ยงน้อย	เหรัญญิก
5. นายสุนทร	สระจันทึก	ฝ่ายตรวจสอบ
6. นางบังอร	อิวจันทึก	ฝ่ายตรวจสอบ
7. นายอำนาจ	เปลี่ยนจันทึก	ฝ่ายสินเชื่อ
8. นายวัลลภ	อิวจันทึก	ฝ่ายสินเชื่อ
9. นายสุรศักดิ์	อิวจันทึก	ปฏิคม
10. นางสร้อย	เพชรพินิจ	ปฏิคม

ซึ่งคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านทั้ง 2 ชุดมีคุณสมบัติตามข้อ 17 ของระเบียบคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ.2544 ครบถ้วนทุกประการ โดยมีวาระการดำรงตำแหน่งคราวละ 2 ปี เมื่อครบกำหนด 1 ปี นับแต่วันที่คณะกรรมการกองทุนเข้ารับตำแหน่งให้กรรมการกองทุนจับฉลากออกจำนวนกึ่งหนึ่งของคณะกรรมการกองทุนทั้งหมด และกรรมการกองทุนที่พ้นตำแหน่งวาระอาจได้รับการคัดเลือกได้อีกแต่จะดำรงตำแหน่งเกิน 2 วาระติดต่อกันไม่ได้ ในกรณีกรรมการพ้นจากตำแหน่งตามวาระของคณะกรรมการกองทุนทั้งหมด จะจัดให้คัดเลือกบุคคลเข้าดำรงตำแหน่งแทนกรรมการกองทุนซึ่งพ้นตำแหน่ง ตามวาระภายใน 30 วัน

3) เงินกองทุน 1 ล้านบาท จากการสัมภาษณ์คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านพบว่าบ้านหัวสระมีสถานะการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองเมื่อวันที่ 5 กรกฎาคม พ.ศ. 2544 และได้เปิดบัญชีเงินฝากออมทรัพย์ ณ ธนาคารออมสิน สาขาสีคิ้ว เมื่อวันที่ 13 กรกฎาคม พ.ศ. 2544 เลขที่บัญชี 06-4307-20-063610-2 และได้รับอนุมัติเงิน 1 ล้านบาท เมื่อวันที่ 30 สิงหาคม พ.ศ. 2544 โดยได้โอนเข้าบัญชีชื่อ กองทุนเงินล้านหมู่บ้านหัวสระ หมู่ที่ 8 ปัจจุบันเงินในบัญชี ณ วันที่ 21 พฤษภาคม พ.ศ. 2545 มียอดเหลือทั้งสิ้น 190,326.75 บาท ซึ่งสมาชิกได้ถูกไป 59 ราย จากสมาชิกทั้งหมด 69 ราย

6) เงินทุนสะสมหรือเงินฝากตั้งจะของกองทุน จากการสัมภาษณ์นางวิญญารักษ์ วงษ์ยงน้อย เลขานุการกองทุนหมู่บ้าน พบว่าสมาชิกจะต้องมีเงินฝากตั้งจะ(หุ้น)อย่างน้อย 1 หุ้น แต่ไม่เกิน 5 หุ้น โดยหุ้นๆ หนึ่งจะมีมูลค่าหุ้นละ 10 บาท แต่ในครั้งแรกสมาชิกจะต้องเสียค่าสมัครแรกเข้า 30 บาท ซึ่งเลขานุการจะเป็นผู้เก็บเงินทุนเดือน และนำไปฝากทุกวันที 7 ของเดือน เวลา 7.00 - 17.00 น. โดยฝากเข้าบัญชีออมทรัพย์ของธนาคารออมสิน สาขาสีคิ้ว ภายใต้ชื่อบัญชี เงินฝากตั้งจะกองทุนหมู่บ้านหัวสระ หมู่ที่ 8 เลขที่บัญชี 06-4307-20-063609-5 แต่เมื่อถึง

กำหนดเก็บเงินสังจะปรากฏว่าเก็บเงินไม่ได้เนื่องจากสมาชิกไม่มีจ่าย จึงทำให้นำเงินไปฝากไม่ได้ จึงใช้วิธีการเก็บแบบสะสมรายชดหลายๆ เดือนได้เท่าไรก็นำไปฝากเท่านั้นถึงแม้จะมีการติดตาม ทวงหนี้ตลอดเวลาก็ตาม ปัจจุบันในบัญชีเงินฝากสังจะมียอดเงินทั้งหมด 12,360.18 บาท นำเข้าบัญชีเมื่อวันที่ 18 มิถุนายน พ.ศ. 2545 และมีแนวโน้มว่าจะแก้ไขระเบียบกองทุนเกี่ยวกับ เงินสังจะ(หุ้น) เป็นการเก็บเงินรายปีแทน ซึ่งคณะกรรมการและสมาชิกทุกคนก็เห็นด้วย

4.2.2 ผลการประเมินกระบวนการ

1) การจัดทำบัญชีของกองทุน จากการสัมภาษณ์ นางวิญญารักษ์ วงษ์ยงน้อย เลขานุการกองทุนหมู่บ้าน ซึ่งเป็นผู้จัดทำบัญชี และศึกษาจากเอกสารพบว่า บัญชีกองทุนหมู่บ้าน มีทั้งหมด 9 เล่ม คือ

1. สมุดบัญชีรายรับกองทุน (1 ถัง และเงินออม อย่างละ 1 เล่ม)
2. สมุดบัญชีรายจ่ายกองทุน (1 ถัง และเงินออม อย่างละ 1 เล่ม)
3. ทะเบียนคุมคำขอกู้
4. ทะเบียนคุมลูกหนี้รายตัว
5. ทะเบียนคุมเงินฝากสังจะ ค่าหุ้นและเงินรับฝากรายตัว
6. ทะเบียนคุมทรัพย์สินที่รับเป็นค่าหุ้น/บริจาคกองทุนหมู่บ้าน
7. รายงานรายรับ - รายจ่าย
8. รายงานงบรายรับ - รายจ่าย
9. รายงานงบดุลกองทุนหมู่บ้าน

ซึ่งการจัดทำบัญชีของกองทุนทั้งหมดมีผู้รับผิดชอบในการจัดทำ 2 คน คือนางวิญญารักษ์ วงษ์ยงน้อย และนายจุลินทร์ วงษ์ยงน้อย ที่ปรึกษา โดยในระยะแรกผู้จัดทำบัญชีจะไม่ค่อยเข้าใจ เกี่ยวกับการทำบัญชีของกองทุนจึงคิดว่าการทำบัญชียากมาก และทำแบบลองผิดลองถูก ตาม ความเข้าใจแบบชาวบ้าน เนื่องจากไม่มีประสบการณ์ในการทำบัญชีมาก่อน และมีเวลาในการ ศึกษาการทำบัญชีน้อยมาก ต้องอาศัยระยะเวลาในการศึกษาอย่างละเอียด เพราะการทำบัญชีต้อง ทำอย่างถูกต้อง และจะต้องอาศัยความรอบคอบอย่างถี่ถ้วนจากปัญหาที่เกิดขึ้นทำให้หน่วยงาน ราชการเข้ามาช่วยเหลือโดยจัดให้มีพัฒนากรอำเภอมาอบรมการทำบัญชีกองทุนหมู่บ้าน โดยมีการ จัดอบรมในทุกตำบล หลังจากผู้จัดทำบัญชีได้รับการอบรมแล้วจึงมีความเข้าใจเพิ่มมากขึ้น โดยช่วย กันคิดช่วยกันทำจึงสามารถทำบัญชีได้ถูกต้อง

2) การตรวจสอบบัญชีของกองทุน จากการสัมภาษณ์คณะกรรมการและผู้จัดทำ บัญชี พบว่าเมื่อวันที่ 26 กรกฎาคม พ.ศ. 2545 ได้มีหน่วยราชการซึ่งเป็นผู้ตรวจสอบบัญชีเข้ามา ตรวจสอบบัญชีของกองทุนหมู่บ้านและประเมินผลในวาระครบ 1 ปี โดยการสุ่มตรวจจาก เอกสารที่มีอยู่ทั้งหมดเกี่ยวกับกองทุนหมู่บ้าน และจัดทำบัญชี ซึ่งมีคณะกรรมการผู้จัดทำบัญชี

และสมาชิกเข้าร่วมอยู่ด้วยเพื่อรับฟังการตรวจสอบ จากการตรวจสอบบัญชีกองทุนหมู่บ้านมีความถูกต้องตามระบบการทำบัญชีไม่ผิดพลาด และจากการตรวจสอบสมาชิกโดยการสุ่มตรวจจากเอกสารพบว่าสมาชิกได้กู้เงินไปประกอบอาชีพจริงตามโครงการที่นำเสนอต่อคณะกรรมการ ซึ่งผู้ตรวจสอบได้สุ่มตรวจจากเอกสารการขอกู้เงินของสมาชิก โดยให้กรรมการและสมาชิกที่ถูกสุ่มพาไปดูการประกอบอาชีพของสมาชิกตามโครงการที่เสนอเพื่อขอกู้เงิน ผลปรากฏว่าการตรวจสอบผ่านพ้นไปด้วยดีไม่มีปัญหา แต่สมาชิกบางรายอาจมีปัญหาบ้างเล็กน้อย ผู้ตรวจสอบจึงให้คำแนะนำแก่สมาชิก และคณะกรรมการ ส่วนบัญชีเงินฝากจะผู้ตรวจสอบก็ให้คำแนะนำว่าให้แก้ไขในระเบียบใหม่เพื่อไม่ให้เกิดปัญหาขึ้นอีก

3) การจัดทำระเบียบกองทุนหมู่บ้าน จากการสัมภาษณ์คณะกรรมการ และศึกษาจากเอกสาร พบว่าบ้านหัวสระมีการจัดทำระเบียบกองทุนหมู่บ้านขึ้นโดยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านเรียกว่า "ระเบียบกองทุนหมู่บ้านหัวสระ" เพื่อให้การบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านหัวสระ ซึ่งก่อตั้งขึ้นเพื่อส่งเสริม และสร้างนิสัยการออม เสียสละ เอื้ออาทร เป็นไปด้วยความคล่องตัวมีประสิทธิภาพ รวมทั้งเอื้อประโยชน์ต่อสมาชิกโดยรวม จึงเห็นสมควรกำหนดระเบียบเกี่ยวกับการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านหัวสระขึ้นมา โดยมีที่ตั้งของกองทุน เลขที่ 73/1 หมู่ที่ 8 ตำบลกุดน้อย อำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา รหัสไปรษณีย์ 30140 โทรศัพท์ 01-789-995-9 ซึ่งระเบียบนี้ใช้บังคับตั้งแต่วันที่ประกาศคัดเลือกคณะกรรมการวันที่ 25 มิถุนายน พ.ศ. 2544 เวลา 20.00 น. เป็นต้นไป

4) การจัดทำเอกสารขอขึ้นทะเบียน จากการสัมภาษณ์คณะกรรมการ และศึกษาจากเอกสาร พบว่าคณะกรรมการได้มีการเขียนแบบคำขอขึ้นทะเบียนและประเมินความพร้อมกองทุนหมู่บ้าน/ชุมชนเมือง (กทบข.๒) เพื่อประเมินความพร้อมในด้านต่างๆ ของหมู่บ้านและชุมชนรวมทั้งให้ข้อมูลรายละเอียดตามความเป็นจริง เพื่อกำหนดนโยบายและแนวทางในการพัฒนาหมู่บ้านทางด้านเศรษฐกิจและสังคมให้เจริญก้าวหน้าต่อไป โดยคณะกรรมการได้นำไปยื่น ณ ที่ว่าการอำเภอสีคิ้ว เพื่อขอขึ้นทะเบียนคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน/ชุมชนเมือง เมื่อวันที่ 13 กรกฎาคม พ.ศ. 2544 เลขทะเบียนที่ 30200608 ขึ้นทะเบียนโดยนางบรร คชประดิษฐ์

5) กิจกรรมของสมาชิก จากการสัมภาษณ์ และศึกษาจากเอกสารระเบียบข้อบังคับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านหัวสระพบว่า

การรับสมาชิก โดยสมาชิกกองทุนจะต้องมีคุณสมบัติตามข้อ 6 และ ข้อ 7 ของระเบียบข้อบังคับกองทุนหมู่บ้านหัวสระ ซึ่งคณะกรรมการจะพิจารณาคณะสมมติภายใน 3 วัน พร้อมแจ้งให้บุคคลนั้นทราบ และเสียค่าสมัครสมาชิกแรกเข้า 30 บาท

การหมดสมาชิกภาพ การพ้นสภาพจากการเป็นสมาชิกก็ต่อเมื่อสมาชิก เสียชีวิต ลาออก จงใจฝ่าฝืนระเบียบของกองทุนไม่ให้ความร่วมมือ หรือสมาชิกนำเงินไปใช้นอก

กรอบวัตถุประสงค์ตามสัญญาให้คณะกรรมการยกเลิกสัญญาการเป็นสมาชิกโดยทันที และห้ามมิให้สมัครเข้าเป็นสมาชิกเป็นระยะเวลา 2 ปี หรือตรงกับระเบียบข้อบังคับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านข้อ 9 การลาออกของสมาชิกจะต้องไม่มีหนี้สินผูกพันกับกองทุนหมู่บ้าน

6) กิจกรรมการกู้เงิน จากการสัมภาษณ์ และศึกษาเอกสารการพิจารณาเงินกู้ของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง พบว่า

ขั้นตอนการขอกู้ สมาชิกที่มีความประสงค์ขอกู้ต้องจัดทำโครงการ เพื่อขอเงินจากคณะกรรมการโดยระบุวัตถุประสงค์ และการส่งคืนเงินกู้อย่างชัดเจนโดยหมู่บ้านได้มีการจัดประชุมชี้แจงการเขียนโครงการให้สมาชิกได้เข้าใจ และสามารถปฏิบัติตามได้

การคัดเลือกผู้กู้ โดยคณะกรรมการต้องจัดประชุมเพื่อพิจารณาโครงการของสมาชิกว่าถูกต้องตามหลักการ และพิจารณาอนุมัติให้ผู้

การโอนเงินให้ผู้กู้ เมื่อคณะกรรมการกองทุนอนุมัติแล้ว แจ้งคำอนุมัติให้สมาชิกทราบว่ากองทุนอนุมัติแล้ว และนำเรื่องไปที่อำเภอเพื่อให้พัฒนากรอำเภออนุมัติ แล้วค้อจากนั้นจึงแจ้งไปยังธนาคารออมสินเพื่อให้ธนาคารโอนเงินเข้าบัญชีสมาชิกผู้ได้รับอนุมัติ

วงเงินที่ขอกู้ สมาชิกรายหนึ่งๆ สามารถกู้ได้ 20,000 บาท แต่ไม่เกิน 50,000 บาท หากสมาชิกรายใดมีความประสงค์จะขอกู้เงิน 20,000 บาท จะต้องนำหลักทรัพย์ค้ำประกัน และบุคคลค้ำประกันซึ่งคณะกรรมการต้องมีมติ 3 ใน 4 ของคณะกรรมการ และต้องเรียกประชุมสมาชิกทั้งหมด เพื่อร่วมพิจารณาวินิจฉัยชี้ขาดแต่ต้องไม่เกิน 50,000 บาท

การรับชำระหนี้ การส่งคืนเงินของสมาชิกกองทุนหมู่บ้านหัวสระ มีกำหนดส่งคืนภายในระยะเวลา 1 ปี พร้อมดอกเบี้ย หรือจะส่งคืนก่อนกำหนดก็ได้แล้วแต่ความพร้อมของสมาชิก โดยคณะกรรมการจะนำไปฝากเข้าบัญชีของธนาคารออมสิน อีกครั้งหนึ่ง

7) การจัดสรรผลประโยชน์ จากการสัมภาษณ์และศึกษาจากเอกสาร พบว่ากองทุนหมู่บ้านหัวสระเมื่อถึงกำหนดครบ 1 ปี จะมีการจัดสรรกำไรสุทธิประจำปี เมื่อปิดบัญชีแล้ว และพบว่ากองทุนมีกำไรโดยมีการจัดสรรดังนี้

- ปันผลค่าหุ้นคืนสมาชิก 50%
- เป็นทุนสาธารณะประโยชน์ของหมู่บ้าน โรงเรียน วัด 10%
- ค่าตอบแทนคณะกรรมการบริหารกองทุน 20%
- สมทบกองทุน 20%

8) การสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ โดยบัณฑิตกองทุนได้ประสานงานกับคณะกรรมการกองทุนและผู้นำชุมชน เพื่อเปิดเวทีประชาคมของชาวบ้าน เพื่อให้สมาชิกกองทุนได้มีโอกาสพูดคุยถึงปัญหา และแนวทางแก้ไขปัญหาของแต่ละคนและแต่ละอาชีพ ทำให้ทุกคนได้ปรึกษารื้อกันเกิดการแลกเปลี่ยนการเรียนรู้ร่วมกัน

4.2.3 ผลการประเมินผลผลิตของระดับหมู่บ้าน

1) จำนวนสมาชิกกองทุน จากการสัมภาษณ์และการศึกษาทะเบียนสมาชิกกองทุนหมู่บ้านพบว่า ณ วันที่มีการรับสมัครสมาชิกกองทุนหมู่บ้านจนถึงปัจจุบัน ณ วันที่ 17 มิถุนายน พ.ศ. 2544 มีสมาชิกกองทุนจำนวน 69 คน ซึ่งมีทั้งผู้ที่กู้เงินไปแล้วและผู้ที่ยังไม่ได้กู้

2) จำนวนผู้ได้เงินกู้ จากการสัมภาษณ์คณะกรรมการ และการศึกษาบัญชีคุมลูกหนี้รายตัว พบว่ามีสมาชิกที่ขอกู้ทั้งหมด 59 ราย โดยมีรายชื่อแสดงรายละเอียดตารางที่ 4.2 - ตารางที่ 4.5 ดังนี้

ตารางที่ 4.2 แสดงยอดเงินกู้ครั้งที่ 1 วงศ์ที่ 1 กู้เมื่อวันที่ 6 กันยายน พ.ศ.2544

รายชื่อสมาชิก	เงินที่เสนอขอกู้	เงินกู้ที่อนุมัติ
1 นางบังอร อิวจันทิก	20,000	20,000
2 นายพนมไพร เฟ็งแจ่ม	10,000	10,000
3 นางสาวติ เสนจันทิก	10,000	7,000
4 นางสร้อย เพชรนินิจ	15,000	15,000
5 นางชวนพิศ มุกดา	10,000	7,000
6 นายเสกสรรค์ เฟ็งแจ่ม	10,000	10,000
7 นางวิญญารักษ์ วงษ์ขงน้อย	20,000	20,000
8 นายสุชาติ คงอ่อน	20,000	20,000
9 นางสาวบัว ดินขุนทด	15,000	15,000
10 นางเขย อิวจันทิก	20,000	8,000
11 นายเปี้ยก คัมภีรานนท์	20,000	10,000
12 นายสมบูรณ์ เกตุแสงศรี	10,000	5,000
13 นายสุข น้อมสูงเนิน	20,000	8,000
14 นางสาววล ผุ่นกระโทก	10,000	10,000
15 นายวิชัย เป็รื่องจันทิก	10,000	8,000
16 นายวิโรจน์ นิลพุชา	10,000	5,000
17 นางสาวชน ศรีจันทิก	20,000	13,000
18 นายเสม อิมจันทิก	20,000	15,000
19 นางสาวฝน บุญจันทิก	10,000	5,000

ตารางที่ 4.2 แสดงยอดเงินกู้ครั้งที่ 1 งวดที่ 1 กู้เมื่อวันที่ 6 กันยายน พ.ศ.2544(ต่อ)

รายชื่อสมาชิก	เงินที่เสนอขอกู้	เงินกู้ที่อนุมัติ
20 นายประสิทธิ์ หยวกสูงเนิน	20,000	7,000
21 นายณรงค์ บัติขุนทด	20,000	8,000
22 นายอำนาจ บุญจันทิก	20,000	15,000
23 นางแดง สร้อยสูงเนิน	10,000	9,000
24 นายฤทธิไกร ภาวจันทิก	20,000	8,000
25 นางกรองแก้ว น้อมสูงเนิน	15,000	7,000
26 นางหนู อิวจันทิก	20,000	7,000
27 นายसानต์ พัดจันทิก	20,000	15,000
28 นายมานิช เป็รื่องจันทิก	20,000	15,000
29 นางอำนาจ เตยพุดชา	15,000	8,000
30 นายสมหมาย แช่วจันทิก	20,000	17,000
31 นายใจ อิวจันทิก	20,000	20,000
32 นางลำไพ แยมสูงเนิน	20,000	6,000
33 นางมาเรียม ภาวจันทิก	10,000	10,000
34 นายดวง มาวขุนทด	20,000	20,000
35 นายม้วน จงปลุกกลาง	10,000	5,000
36 นายอำนาจ เป็ลี่ยนจันทิก	20,000	8,000
37 นางสมนา อิวจันทิก	10,000	9,000
38 นางลำเนียง มาวขุนทด	20,000	15,000
39 นางสุดใจ เสนจันทิก	20,000	10,000
40 นส.วรรณา จอมสูงเนิน	15,000	10,000
41 นางจิม อิวจันทิก	8,000	7,000
42 นายจอย สึงวาลัยเพชร	10,000	10,000
43 นางสมจิตร ภายจันทิก	5,000	5,000
44 นายอำไพ ภูจันทิก	20,000	10,000

ตารางที่ 4.3 แสดงยอดเงินกู้ครั้งที่ 2 งวดที่ 1 กู้เมื่อวันที่ 2 ตุลาคม พ.ศ. 2544

รายชื่อสมาชิก		เงินที่เสนอขอกู้	เงินกู้ที่อนุมัติ
1	นางพนาวี ภาดี	20,000	20,000
2	นางอ้น อิวตจันทิก	5,000	5,000
3	นายฉกาจ สระจันทิก	20,000	20,000
4	นางอารีรัตน์ เกตุคำขวา	10,000	10,000
5	นางสุพิศ ภายจันทิก	15,000	15,000

ตารางที่ 4.4 แสดงยอดเงินกู้ครั้งที่ 3 งวดที่ 1 กู้เมื่อวันที่ 1 พฤศจิกายน พ.ศ. 2544

รายชื่อสมาชิก		เงินที่เสนอขอกู้	เงินกู้ที่อนุมัติ
1	นางชวณพิศ มุกดา	20,000	20,000
2	นางสุรศักดิ์ อิวจันทิก	8,000	8,000
3	นางอุษา อิวจันทิก	10,000	10,000
4	นางสมเดช ภายจันทิก	20,000	20,000
5	นางย้อย เทียนทอง	10,000	10,000
6	นส.ศรีจันทร์ สระจันทิก	15,000	15,000
7	นายสุนทร สระจันทิก	10,000	10,000
8	นางเพาว์ ทับขุนทด	20,000	20,000
9	นายสายันต์ พัดจันทิก	20,000	20,000
10	นายวัลลภ อิวตจันทิก	10,000	10,000
11	นางพันธระณี ภายจันทิก	20,000	20,000

ตารางที่ 4.5 แสดงยอดเงินกู้ครั้งที่ 4 งวดที่ 2 กู้เมื่อวันที่ 18 เมษายน พ.ศ. 2545

รายชื่อสมาชิก		เงินที่เสนอขอกู้	เงินกู้ที่อนุมัติ
1	นางน่วม นุชสูงเนิน	10,000	10,000
2	นายสมบูรณ์ เกตุแสงศรี	15,000	15,000
3	นายวัลลภ อิวตจันทิก	20,000	20,000
4	นายฤทธิไกร ภาวจันทิก	20,000	20,000

ตารางที่ 4.5 แสดงยอดเงินกู้ครั้งที่ 4 งวดที่ 2 กู้เมื่อวันที่ 18 เมษายน พ.ศ.2545(ต่อ)

รายชื่อสมาชิก	เงินที่เสนอขอกู้	เงินกู้ที่อนุมัติ
5 นางลำไผ่ แยมสูงเนิน	20,000	20,000
6 นายอำเภอ ภูัจฉันทิก	20,000	20,000
7 นายเสมอ อ้อมจันทิก	30,000	20,000
8 นายมาโนช เป็รื่องจันทิก	20,000	20,000
9 นางกรองแก้ว น้อยสูงเนิน	20,000	20,000
10 นายประเวช วิเศษ	30,000	20,000
11 นายประสิทธิ์ หยวกสูงเนิน	20,000	20,000
12 นางหนู อิวจันทิก	20,000	20,000
13 นางเชย อิวจันทิก	20,000	20,000
14 นางอำนาจ เตยพุดซา	20,000	20,000
15 นางสาวชน ศรีจันทิก	20,000	20,000
16 นายอำนาจ เปลี่ยนจันทิก	20,000	20,000
17 นางสมนา อิวจันทิก	20,000	20,000
18 นายเปี้ยก คัมภีรานนท์	20,000	20,000
19 นายทองสุข น้อมสูงเนิน	20,000	20,000

3) ยอดเงินที่ใช้กู้ จากการสัมภาษณ์คณะกรรมการและการศึกษาจากทะเบียนคุมลูกหนี้รายตัวของกองทุน และบัญชีเงินฝากกองทุนหมู่บ้าน พบว่ายอดเงินขอกู้ที่เบิกไปมีทั้งหมด 4 ครั้ง โดยครั้งแรก 477,000 บาท ครั้งที่สอง 70,000 บาท ครั้งที่สาม 163,000 บาท และครั้งที่สี่ 385,000 บาท รวมยอดทั้งสิ้น 1,095,000 บาท ซึ่งรวมดอกเบี้ยด้วยในจำนวนที่กู้นี้มีสมาชิกที่ขอกู้ทั้งรายเก่าและรายใหม่ ซึ่งรายเก่าได้มีการชำระหนี้คืนครบทั้งเงินต้นและดอกเบี้ยแล้ว

4) จำนวนผู้กู้ที่ชำระเงินคืนครบ จากการสัมภาษณ์ พบว่ามีผู้กู้ที่นำเงินมาชำระคืนครบทั้งเงินต้นและดอกเบี้ยเมื่อถึงกำหนดชำระหนี้คืน 1 ปี มีจำนวนทั้งหมด 29 ราย ที่เหลือยังชำระคืนไม่ครบโดยจะชำระคืนครั้งหนึ่งก่อน

5) เงินสะสมหรือเงินฝากจะจากการสัมภาษณ์ และการศึกษาบัญชีเงินฝากสะสมของหมู่บ้านพบว่า มียอดเงินสะสม ณ วันที่ 18 มิถุนายน พ.ศ. 2545 รวมทั้งสิ้น 12,360.18

บาท ซึ่งเป็นยอดที่เก็บได้จากสมาชิกบางรายเท่านั้นและยังเก็บไม่ครบ เนื่องจากเมื่อถึงกำหนดการติดตามทวงถามในแต่ละเดือนสมาชิกจะไม่มีให้ คณะกรรมการจึงใช้วิธีเก็บรวบยอดได้เท่าไรก็นำไปฝากเข้าบัญชีเท่านั้น จากปัญหาที่เกิดขึ้นทำให้คณะกรรมการต้องลำบากใจในการติดตามทวงหนี้

6) *ทัศนคติของชุมชนต่อกองทุน* จากการสัมภาษณ์พบว่า สมาชิกในหมู่บ้าน เห็นว่าเป็นการดีที่รัฐบาลได้ให้เงินทุนในการประกอบอาชีพมาแก่ชาวบ้าน ชาวบ้านจะได้มีเงินทุนหมุนเวียนในการประกอบอาชีพ นำเงินที่ได้ไปประกอบอาชีพ เสริมสร้างรายได้ เพื่อนำเงินมาใช้จ่ายหมุนเวียนเลี้ยงดูคนในครอบครัว และยังเป็นกำลังใจให้กับชาวบ้านในการประกอบอาชีพให้กับชาวบ้าน ทำให้ชาวบ้านรู้จักหัดออมทรัพย์เพื่อเป็นทุนในอนาคตข้างหน้า

7) *ความเข้มแข็งของชุมชนที่เกิดจากกองทุนหมู่บ้าน* จากการสัมภาษณ์ พบว่า ความเข้มแข็งของชุมชนที่เกิดจากกองทุนหมู่บ้าน คือ สมาชิกในชุมชนมีความสามัคคี เนื่องจากเมื่อมีการทำกิจกรรมขึ้นในหมู่บ้าน และเมื่อมีการประชุมชี้แจงเรื่องต่างๆ สมาชิกจะให้ความร่วมมือ และเข้าร่วมประชุมอย่างพร้อมเพรียงกัน ชุมชนมีการยกย่องคนทำความดี เมื่อมีการเลือกผู้นำหรือกรรมการกองทุน สมาชิกจะพร้อมใจกันเลือกคนดีให้เป็นผู้นำ สมาชิกกองทุนมีการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน พิจารณาได้จากเมื่อมีการเขียนโครงการเพื่อเสนอการขอกู้สมาชิก และคณะกรรมการจะช่วยเหลือกันโดยการแนะนำวิธีการที่ถูกต้องรวมทั้งยังเป็นผู้ค้ำประกันซึ่งกันและกันในการขอกู้เงินกองทุน และมีการปรึกษาหารือร่วมกัน สมาชิกกองทุนมีโอกาสหาความรู้เพิ่มจากการประกอบอาชีพในหมู่บ้าน เมื่อเกิดปัญหาจากการประกอบอาชีพสมาชิกจะมีการแนะนำช่วยเหลือกันโดยผู้มีประสบการณ์มากกว่า เพื่อให้สมาชิกมีความรู้ และเป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหาตนเอง สมาชิกในชุมชนมีอาชีพสามารถเลี้ยงครอบครัวได้ โดยมีอาชีพเดิมอยู่แล้วคืออาชีพการเกษตร และมีอาชีพเสริม คือ การเลี้ยงสัตว์ เช่น สุกร เป็ด ไก่ ปลา ไก่ ไก่ โคนม ทำให้มีรายได้มาเลี้ยงครอบครัว สมาชิกในชุมชนจะมีการรับฟังความคิดเห็นของสมาชิกอยู่เสมอ เมื่อมีการประชุมเสวนาในทุกครั้ง และเมื่อมีปัญหาเกิดขึ้นในหมู่บ้านสมาชิกจะร่วมกันวางแผนเพื่อการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น

4.2.4 ผลการประเมินบริบทระดับบุคคล

1) *การประกอบอาชีพ* สมาชิกส่วนใหญ่ประกอบอาชีพการเกษตร คือ ทำนา ปลูกถั่วเขียว เป็นอาชีพหลัก และปลูกผักสวนครัว เลี้ยงโคนม รับจ้างทั่วไป เป็นอาชีพรอง ส่วนการเลี้ยงสุกร เลี้ยงเป็ด เลี้ยงไก่ เลี้ยงปลา เป็นอาชีพเสริม ซึ่งการประกอบอาชีพของสมาชิกสามารถทำให้มีรายได้มาเลี้ยงครอบครัว และมีรายได้เพิ่มขึ้นจากการทำอาชีพเสริม

2) *สภาพการอยู่อาศัย* สมาชิกส่วนใหญ่มีบ้านเป็นของตนเอง ปัจจุบันมีการสร้างบ้านเรือนใหม่เพื่ออยู่อาศัย และมีการต่อเติมดัดแปลงบ้านเรือนจากเมื่อก่อนมีได้ดูนโถง ปัจจุบันได้ดูนดัดแปลงเป็นปูนเพื่อให้ความเป็นอยู่ที่สะอาดสบายมากยิ่งขึ้น

3) รายได้ จากอดีตสมาชิกมีรายได้พอยู่พอกินจากการประกอบอาชีพแต่ปัจจุบันสมาชิกมีทุนในการประกอบอาชีพเสริมจึงทำให้สมาชิกมีรายได้เพิ่มมากขึ้น

4.2.5 ผลการประเมินปัจจัยนำเข้าของระดับบุคคล

1) จำนวนเงินกู้ที่ได้รับอนุมัติ จากการเสนอโครงการเพื่อขอกู้เงินของสมาชิกได้รับอนุมัติเงินกู้จากคณะกรรมการจำนวน 4 ครั้ง รวมยอดผู้กู้ทั้งสิ้น 59 ราย โดยได้รับเงินครบถูกต้องตามที่ได้รับอนุมัติ

2) ความรู้และทักษะในการประกอบอาชีพ จากความรู้เดิมในการประกอบอาชีพของสมาชิกที่สืบทอดมาจากบรรพบุรุษ ปัจจุบันมีการพัฒนาอาชีพ โดยมีการนำเทคโนโลยีสมัยใหม่มาใช้เพื่อประหยัดเวลาและแรงงานทำให้ได้ผลผลิตที่รวดเร็ว รวมถึงสมาชิกมีการปรึกษาหารือแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ร่วมกัน ทำให้สมาชิกมีความรู้ใหม่ๆ ในการพัฒนาอาชีพของตนเอง

4.2.6 ผลการประเมินกระบวนการของระดับบุคคล

1) การใช้จ่ายเงินกู้ สมาชิกมีการใช้จ่ายเงินที่เป็นประโยชน์โดยนำไปเป็นทุนในการประกอบอาชีพ มีการซื้อวัสดุอุปกรณ์ใช้ในการประกอบอาชีพ และการจ้างงานสมาชิกในหมู่บ้าน

2) การหาตลาด เมื่อสมาชิกมีทุนในการประกอบอาชีพเพื่อหารายได้ ทำให้สมาชิกต้องหาตลาดเพื่อรองรับผลผลิตที่จะได้จากการประกอบอาชีพ ซึ่งจะมีพ่อค้าคนกลางมารับซื้อผลผลิตในหมู่บ้าน

3) การหาความรู้เพิ่มเติม จากการประกอบอาชีพต่างๆ ของสมาชิกทำให้สมาชิกมีการพัฒนาในการหาความรู้เพิ่มเติม เนื่องจากบางครั้งการประกอบอาชีพก็ประสบกับปัญหาสมาชิกจึงต้องพยายามหาแนวทางในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น โดยได้รับความรู้ และคำแนะนำจากผู้ที่มิประสบการณ่มากกว่า

4.2.7 ผลการประเมินผลผลิตของระดับบุคคล

จากการสัมภาษณ์สมาชิกพบว่า เมื่อมีทุนในการประกอบอาชีพทำให้สมาชิกมีงานทำโดยการประกอบอาชีพหลัก และอาชีพเสริมของตนเอง และมีการจ้างงานแรงงานในหมู่บ้านเพิ่มมากขึ้นทำให้สมาชิกที่เคยทำงานต่างถิ่นกลับมาทำงานในท้องถิ่นของตน รายจ่ายจากการจ้างแรงงานสมาชิกในท้องถิ่นก็ไม่รั่วไหลออกไป และทำให้รายได้ของสมาชิกเพิ่มขึ้น ซึ่งเป็นรายได้ที่เกิดจากท้องถิ่นของตนเอง

4.3 ผลการประเมินเทคนิควิธีทำธุรกิจของผู้

จากผลการประเมินเทคนิควิธีทำธุรกิจของผู้ประกอบการประกอบอาชีพในหมู่บ้านสรุปได้ดังนี้

1) *อาชีพทางการเกษตร* สมาชิกที่กู้เงินไปประกอบอาชีพเพื่อการเกษตร ส่วนใหญ่จะ กู้ไปทำนา และปลูกถั่วเขียว ซึ่งเป็นอาชีพหลักในหมู่บ้านที่ทำเป็นประจำทุกปี โดยเมื่อถึงฤดูกาล ทำนาสมาชิกจะไปซื้อเมล็ดพันธุ์ข้าว ส่วนมากสมาชิกจะปลูกข้าวหอมมะลิ และข้าวเหลือง ประทิว ผลผลิตที่ได้จากการปลูกข้าวทั้ง 2 ประเภทนี้ทำให้ขายได้ราคาดี เป็นที่ต้องการของ ตลาดมาก สมาชิกจึงนิยมทำนาข้าว และเนื่องจากหมู่บ้านมีคลองส่งน้ำจากชลประทานทำให้มี น้ำไหลผ่านเพื่อใช้ในการเกษตร โดยได้รับน้ำจากฝายกั้นน้ำของบ้านมะเกลือใหม่ ตำบลมะเกลือ ใหม่ อำเภอสูงเนิน ซึ่งจะเปิดขึ้นให้เฉพาะเมื่อถึงฤดูกาลเกษตรเท่านั้น เมื่อผ่านฤดูกาลทำนา สมาชิกจะทำการปลูกถั่ว เขียวหมุนเวียน เพื่อป้องกันการชะล้างหน้าดิน ซึ่งการปลูกถั่วเขียวก็ทำ รายได้ให้กับสมาชิกได้มาก เช่นกัน เพราะเป็นที่ต้องการของตลาดและได้ราคาสูง นอกเหนือจาก การทำนาและปลูกถั่วเขียวแล้ว สมาชิกยังมีการปลูกพืชผักสวนครัวเป็นการหารายได้เสริมได้ อีกด้วย

2) *อาชีพการเลี้ยงสัตว์* สมาชิกที่กู้เงินไปเพื่อการเลี้ยงสัตว์ จะมีทั้งผู้ที่ทำเป็นอาชีพหลัก และผู้ที่ทำเป็นอาชีพเสริม ได้แก่ การเลี้ยงสุกร เลี้ยงเป็ด เลี้ยงไก่ เลี้ยงปลา และเลี้ยงโคนม จาก การสัมภาษณ์และการเข้าไปคลุกคลีกับสมาชิกในหมู่บ้าน พบว่าสมาชิกจะเลี้ยงสุกรเป็นส่วนใหญ่ เพราะจากการสังเกตในแต่ละหลังคาเรือนจะมีการเลี้ยงหมูเกือบทุกหลังคาเรือนเป็นการเลี้ยง เพื่อ หารายได้เสริมจากการทำนา โดยสมาชิกจะไปซื้อแม่พันธุ์สุกรมาเลี้ยง เพื่อให้ได้ลูกสุกรมากๆ การผสมพันธุ์สุกรจะใช้วิธีการนำพ่อพันธุ์สุกรจากบ้านใกล้เคียงที่มีพ่อพันธุ์สุกรอยู่แล้ว การเลี้ยง สมาชิกจะใช้อาหารเสริมสำเร็จรูป รำข้าว และผักต่างๆ การเลี้ยงสุกรจะเลี้ยงง่ายและรายได้ดี ส่วนการเลี้ยงเป็ด ไก่ ปลา และโคนม ก็เป็นการเลี้ยงแบบประปรายไม่เน้นมากเหมือนกับการ เลี้ยงสุกร แต่ก็ยังเป็นอาชีพเสริมที่สามารถทำรายได้ให้กับสมาชิกเช่นกัน

3) *อาชีพการค้าขาย* สมาชิกที่กู้ไปเพื่อการค้าขายจะเป็นการขายของชำ และการค้าขาย ทัวไป สมาชิกที่ขายของชำมีร้านค้าที่เปิดขายอยู่ในหมู่บ้านอยู่แล้วเป็นการกู้เพื่อ ไปเสริมทุนเดิมที่มี อยู่ ส่วนการค้าขายทั่วไปสมาชิกจะค้าขายของที่สามารถนำไปขายได้ เช่น ผักสวนครัว ไข่เป็ด ไข่ไก่ ปลา หรือทำอาหารคาวหวานขาย ซึ่งเป็นรายได้เล็กๆ น้อยๆ ที่สามารถนำมาใช้จ่ายในชีวิต ประจำวันได้

4) *อาชีพรับเหมาก่อสร้าง* สมาชิกที่กู้ไปเพื่อการรับเหมาก่อสร้างนั้นจะกู้ไปเพื่อเป็นทุน ในการซื้ออุปกรณ์การก่อสร้าง และจ้างแรงงานลูกน้อง การรับเหมาก่อสร้างสมาชิกจะได้รับการ จ้างเหมาจากในหมู่บ้าน และหมู่บ้านใกล้เคียงหรือในต่างๆ ถิ่น ซึ่งการก่อสร้างในแต่ละครั้งจะ ต้องใช้ระยะเวลาในการทำงาน และต้องอาศัยฝีมือในการก่อสร้างด้วย เพื่อให้งานเป็นที่น่าพอใจ ต่อนายจ้าง เพื่อการจ้างงานในครั้งต่อไป รายได้ที่เกิดจากการรับเหมาก่อสร้างสามารถทำให้ สมาชิกมีรายได้มากพอสมควรเพราะเป็นการทำงานที่ต้องใช้ฝีมือที่ประณีต

4.4 ผลอื่นๆ ที่เกิดขึ้นจากโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

- 1) **สมาชิกมีรายได้เพิ่ม** จากการประกอบอาชีพทำให้สมาชิกมีรายได้เพิ่มมากขึ้น ซึ่งเห็นได้ชัดเจนโดยเฉพาะการมีรายได้จากการทำอาชีพเสริม และมีการจ้างงานเพิ่มขึ้นในหมู่บ้าน
- 2) **สมาชิกมีหนี้สิน** จากหนี้สินที่สมาชิกเคยมีอยู่แล้วซึ่งเป็นหนี้ที่เกิดจากการกู้เงินของธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธกส.) และหนี้รายทุนนอกระบบ เนื่องจากมีรายได้ไม่เพียงพอกับค่าใช้จ่าย เมื่อมีการกู้เงินจากกองทุนจึงทำให้สมาชิกมีหนี้สินเพิ่มขึ้นอีก และต้องหาเงินไปชำระหนี้ให้ตรงตามกำหนด จึงเกิดการหมุนเวียนระหว่างการกู้เงินกองทุนเพื่อไปชำระหนี้ ธกส. และรายทุนนอกระบบ กับการกู้ ธกส. และรายทุนนอกระบบเพื่อไปชำระหนี้กองทุน ทำให้สมาชิกมีหนี้สินไม่รู้จักจบสิ้น
- 3) **พ่อค้าคนกลางให้ราคาผลผลิตต่ำ** เมื่อสมาชิคนำผลผลิตไปขายให้กับพ่อค้าคนกลางมักจะกดราคาโดยให้ราคาต่ำ ทำให้สมาชิกได้กำไรน้อยจึงพยายามหาแนวทางแก้ไขโดยการไม่ขายผลผลิตผ่านพ่อค้าคนกลาง
- 4) **สมาชิคนำเงินไปใช้นอกระบบ** เนื่องจากสมาชิกบางรายนำเงินไปใช้นอกเหนือจากโครงการที่เสนอขอกู้ คือ ซื้อโทรศัพท์มือถือ หรือใช้จ่ายอย่างอื่นแทน ซึ่งจากระเบียบข้อบังคับที่ได้กำหนดมีข้อห้ามไว้ แต่ปัจจุบันโทรศัพท์มือถือมีความสำคัญกับคนในสังคมมาก เนื่องจากการสื่อสารเข้ามาเป็นปัจจัยสำคัญในการดำรงชีวิตซึ่งการซื้อโทรศัพท์มือถือ และการใช้จ่ายอย่างอื่นที่ไม่ตรงกับโครงการถ้าสามารถทำให้เกิดรายได้แก่สมาชิก และเมื่อถึงกำหนดเวลาการชำระหนี้สมาชิกมีเงินไปชำระหนี้ได้คณะกรรมการก็ไม่ว่าอะไร

4.5 สรุปการบรรลุวัตถุประสงค์ของการทำสารนิพนธ์

จากการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติของบ้านหัวสระมีข้อเท็จจริงที่สามารถพิสูจน์ได้ว่า กองทุนหมู่บ้านหัวสระยังไม่สามารถสรุปผลได้ชัดเจน เนื่องจากโครงการยังไม่สิ้นสุด แต่จากการที่ผู้วิจัยได้เข้าปฏิบัติงานโครงการสังเกตการณ์และการสัมภาษณ์สมาชิกในหมู่บ้านเกือบ 10 เดือน ผู้วิจัยมีความเห็นว่าการประเมินโครงการในครั้งนี้มีแนวโน้มที่จะบรรลุวัตถุประสงค์สูงมาก ซึ่งเห็นได้จากชุมชนและกองทุนมีความเข้มแข็งโดยสมาชิกมีอาชีพมีรายได้ มีงานทำโดยการใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ มีการหาความรู้ใหม่ๆ เพื่อการพัฒนาตนเอง และการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมให้เจริญก้าวหน้าต่อไป รวมถึงความเข้มแข็งของผู้นำ โดยคณะกรรมการยอมเสียสละเวลา อดทน ให้คำแนะนำ และให้ความช่วยเหลือแก่สมาชิกตลอดมา ซึ่งสิ่งเหล่านี้ล้วนแต่สามารถเป็นตัวชี้วัดความสำเร็จได้ทั้งสิ้น

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

จากการติดตามผลการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านหัวสระ หมู่ที่ 8 ตำบล กุดน้อย อำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา ซึ่งมีการก่อตั้งประมาณ 110 ปีมาแล้ว มีอาชีพของ ประชากรในหมู่บ้าน คือ เกษตรกรรม ค้าขาย เลี้ยงสัตว์ และรับจ้างทั่วไป โดยปัจจุบันมีจำนวน ประชากร 485 คน และมีจำนวนครัวเรือน 101 ครัวเรือน จากความสามัคคีร่วมมือร่วมใจ รักใคร่ ประองคอง และช่วยเหลือซึ่งกันและกันของสมาชิกกองทุนในหมู่บ้านสามารถสรุปได้ดังต่อไปนี้

5.1 สรุปและอภิปรายผล

5.1.1 สรุปผลการดำเนินงาน

1) ผลการประเมินระดับหมู่บ้าน

1.2) การจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านหัวสระ ได้มีการจัดตั้งเริ่มตั้งแต่วันที่ 5 กรกฎาคม พ.ศ. 2544 จนถึงปัจจุบันมีระยะเวลา 1 ปี 2 เดือน โดยกองทุนหมู่บ้านมีการบริหารจัดการกองทุนตามขั้นตอนการดำเนินงานที่กำหนดไว้ในระเบียบ และนโยบายของรัฐบาลทุก ประการ

1.2) การคัดเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน เป็นตามระเบียบข้อบังคับ ที่ได้กำหนดไว้โดยการคัดเลือกคณะกรรมการในชุดแรกมีทั้งหมด 12 คน เมื่อครบวาระ 1 ปี มีการคัดเลือกคณะกรรมการชุดใหม่ โดยให้กรรมการชุดเก่าจับฉลากออกจำนวน 6 คน และมีการคัดเลือกคณะกรรมการชุดใหม่รวมทั้งหมด 10 คน ซึ่งมีคุณสมบัติครบถ้วน

1.3) การรับสมัครสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน ผู้ที่สมัครเป็นสมาชิกต้องมีอายุ 20 ปีบริบูรณ์ขึ้นไปและมีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านตั้งแต่ 6 เดือนขึ้นไป ไม่เป็นผู้ล้มละลายหรือคน เสมือนไร้ความสามารถ ไม่มีประวัติการค้างชำระหนี้ และต้องมีเงินฝากหุ้นอย่างน้อย 1 หุ้น แต่ไม่เกิน 5 หุ้น โดยสมัครได้ครอบครัวละ 1 ราย ปัจจุบันกองทุนหมู่บ้านมีสมาชิกทั้งหมด 69 ราย

1.4) จากการจัดสรรเงินกองทุนจากรัฐบาล โดยหมู่บ้านจะได้รับเงินจัดสรร จากรัฐบาล 1 ล้านบาท เพื่อให้สมาชิกกู้ยืมเป็นทุนในการประกอบอาชีพ และหารายได้เพิ่มสมาชิก

ที่มีความประสงค์ขอเงินต้องจัดทำโครงการเสนอต่อคณะกรรมการอย่างชัดเจน ปัจจุบันสมาชิกที่ขอถูกรวมทั้งหมด 59 ราย เป็นสมาชิกที่ได้รับการอนุมัติและจัดสรรเงินจากคณะกรรมการ

1.5) การทำบัญชีของกองทุน เนื่องจากผู้จัดทำบัญชีไม่มีประสบการณ์การทำบัญชีมาก่อน และไม่มีเวลาในการศึกษาการทำบัญชี ทำให้ไม่เข้าใจในระยะแรก แต่เมื่อมีผู้ที่มีประสบการณ์และมีความรู้จากหน่วยงานราชการมาให้การอบรม ทำให้ผู้จัดทำบัญชีมีความรู้ และเข้าใจมากขึ้นจึงสามารถทำบัญชีได้อย่างถูกต้อง

1.6) ผลกระทบจากการดำเนินโครงการ จากการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้าน หัวสระมีผลที่เกิดขึ้นอย่างชัดเจน คือ หมู่บ้านมีการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมในท้องถิ่นของตน โดยมีการประกอบอาชีพ และการจ้างงานเพิ่มมากขึ้นทำให้สมาชิกในหมู่บ้านมีรายได้เพิ่ม มีการรวมตัวกันแสวงหาทำให้สมาชิกในหมู่บ้านเกิดความคุ้นเคยกันมากขึ้น

2. ผลการประเมินตัวรายบุคคล

2.1) ประสิทธิภาพของผู้กู้ จากการดำเนินกิจกรรมของผู้กู้ในการประกอบอาชีพ ทำให้ผู้กู้มีประสิทธิผลมากขึ้น และมีการพัฒนาอาชีพการเรียนรู้เกี่ยวกับปัญหาที่เกิดขึ้น และการแก้ไขปัญหาต่างๆ

2.2) เงินที่ได้จากการกู้ สมาชิกได้รับเงินจากกองทุนครบถูกต้องทุกคน ตามที่ได้เสนอโครงการ และได้รับการพิจารณาอนุมัติเงินจากคณะกรรมการกองทุน

2.3) ผลกระทบจากการดำเนินกิจการของผู้กู้ จากการดำเนินกิจการผู้กู้ได้นำเงินไปประกอบอาชีพจริงทำให้เกิดรายได้ แต่มีผู้กู้บางรายที่นำเงินไปใช้ในอกระบบไม่ตรงตามโครงการที่เสนอขอเงินกับคณะกรรมการ โดยนำไปซื้อโทรศัพท์มือถือ และนำไปใช้ทำกิจกรรมอย่างอื่นแต่เพราะความจำเป็นของผู้กู้จากเหตุผลส่วนตัว หากผู้กู้มีรายได้และสามารถนำเงินมาชำระคืนตรงตามที่กำหนดพร้อมดอกเบี้ยคณะกรรมการก็ผ่อนผันให้ได้

5.1.2 อภิปรายผล

จากการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านในครั้งนี้ ผู้วิจัยยังไม่สามารถนำข้อมูลที่แน่ชัดมาอภิปรายผลได้ เนื่องจากการดำเนินโครงการยังไม่สิ้นสุด แต่จากการเข้าไปปฏิบัติงานในหมู่บ้านผู้วิจัยสามารถนำข้อมูลที่ได้จากการสังเกต และการสัมภาษณ์คณะกรรมการและสมาชิกกองทุนมาอภิปรายผลที่เกิดขึ้นได้พอสังเขป ดังนี้

1) การเกิดกองทุนหมู่บ้านหัวสระ ซึ่งเกิดจากความร่วมมือร่วมใจของสมาชิกในหมู่บ้านร่วมกันจัดตั้งขึ้นตามนโยบายของรัฐบาล

2) การมีระบบบริหารกองทุน บ้านหัวสระมีการคัดเลือกและแต่งตั้งคณะกรรมการกองทุนเพื่อบริหารงานขึ้นอย่างชัดเจน ถูกต้องตามระเบียบข้อบังคับที่ได้กำหนดไว้

3) การมีการเรียนรู้เพื่อการพึ่งตนเอง กองทุนหมู่บ้านมีการรวมตัวกันเสวนา เพื่อพูดคุยถึงปัญหาและวิธีการแก้ไขปัญหาในการประกอบอาชีพของตน มีการแนะนำให้คำปรึกษา ร่วมกัน เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาอาชีพของตนต่อไป

4) การสร้างภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจและสังคม สมาชิกกองทุนมีการพัฒนาการประกอบอาชีพของตน มีการจ้างแรงงานในหมู่บ้าน ซึ่งเป็นการกระตุ้นเศรษฐกิจและสังคมของหมู่บ้านให้เจริญเติบโตยิ่งขึ้น

5) การมีศักยภาพและความเข้มแข็งของชุมชนท้องถิ่น สมาชิกในหมู่บ้านมีความสามัคคี ร่วมมือร่วมใจ ช่วยเหลือให้คำแนะนำซึ่งกันและกันเสมอมา

6) ผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการประเมิน โครงการ

6.1) สมาชิกมีการประกอบอาชีพ สร้างงาน สร้างรายได้ให้กับตนเอง มีการใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ และนำรายได้มาเลี้ยงครอบครัวได้อย่างพอเพียง

6.2) สมาชิกมีประสบการณ์เพิ่มขึ้นจากการเรียนรู้ร่วมกัน ทำให้มีความรู้ใหม่ๆ ในการนำมาพัฒนาอาชีพของตนเกิดการพึ่งพาตนเอง โดยใช้ภูมิปัญญาชาวบ้านทำให้มีศักยภาพมากขึ้น

6.3) สมาชิกมีการกระตุ้นเศรษฐกิจและสังคมของตนเอง ให้เจริญเติบโต เป็นการสร้างภูมิคุ้มกันหมู่บ้าน

6.4) สมาชิกมีหนี้สินเพิ่มขึ้น จากสมาชิกที่เคยมีหนี้สินอยู่แล้ว เช่น หนี้สินจากการกู้เงิน (รทส.) หรือหนี้สินจากการกู้เงินนายนอกระบบ เมื่อสมาชิกกู้เงินจากกองทุนอีก จึงทำให้มีภาระหนี้สินเพิ่ม แต่สมาชิกแก้ปัญหาโดยใช้การหมุนเวียนการชำระหนี้โดยการกู้ เพื่อการชำระหนี้ส่วนที่เหลือก็นำมาเป็นทุนและใช้จ่ายในครอบครัว

6.5) สมาชิกนำเงินไปใช้ในนอกระบบไม่ตรงตามโครงการที่เสนอขอกู้ โดยนำไปซื้อโทรศัพท์มือถือ และนำไปใช้ดำเนินการกิจการอย่างอื่น ซึ่งถือเป็นการผิดระเบียบข้อบังคับที่กำหนดไว้

6.6) การทำบัญชีกองทุนในระยะแรกผู้จัดทำบัญชีไม่สามารถลงบัญชีได้ เนื่องจากไม่เข้าใจ และกลัวว่าจะทำบัญชีไม่ถูกต้อง จึงเกิดการสะสมงานที่ยังไม่ได้ลงบัญชี และทำให้เกิดความยุ่งยากและรับภาระหนักในช่วงหลัง

6.7) เงินสะสม(หุ้น) หรือเงินฝากสะสมของสมาชิก เนื่องจากเมื่อถึงกำหนดการชำระเงินสะสมในแต่ละเดือน ผู้มีหน้าที่รับผิดชอบไม่สามารถเก็บเงินจากสมาชิกได้ เพราะสมาชิกไม่มีจ่าย ทำให้ต้องเก็บรวบรวมยอดแล้วแต่ความสะดวกของสมาชิกซึ่งเป็นการผิดระเบียบข้อบังคับที่กำหนดไว้

6.8) คณะกรรมการบางท่านไม่สามารถปฏิบัติงานได้อย่างเต็มที่ เนื่องจากมีหน้าที่การงานส่วนตัวที่ต้องทำ จึงทำให้มีกรรมการเพียงไม่กี่ท่านเท่านั้นที่รับภาระ และปฏิบัติงานอย่างจริงจัง

5.2 ข้อเสนอแนะ

5.2.1 ข้อเสนอแนะการปรับปรุงแก้ไขระเบียบข้อบังคับกองทุนหมู่บ้าน

1) ควรมีมาตรการและการตรวจสอบการนำเงินกู้ไปใช้อย่างชัดเจน โดยให้ตรงกับโครงการที่สมาชิกยื่นเสนอต่อคณะกรรมการ หากพบว่าสมาชิกนำเงินไปใช้ไม่ถูกต้องควรมีบทลงโทษที่ชัดเจน

2) ควรมีมาตรการอย่างเคร่งครัดเกี่ยวกับการเก็บเงินสัจจะ(หุ้น) ของสมาชิกหรือแก้ไขระเบียบข้อบังคับของเงินสัจจะใหม่ๆ จากการเก็บเป็นรายเดือนแก้ไขเป็นการเก็บรายปี

3) ควรยืดระยะเวลาในการส่งเงินคืนออกไปอีก เนื่องจากสมาชิกบางรายได้ผลผลิตน้อย และได้ราคาต่ำจากการขายสินค้าให้พ่อค้าคนกลางรวมถึงรายได้ไม่เพียงพอกับค่าใช้จ่ายในครอบครัว

5.2.2 ข้อเสนอแนะการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้าน

1) ควรจัดให้มีการตรวจสอบการทำบัญชีกองทุนเป็นประจำ โดยการกำหนดระยะเวลาในการตรวจสอบไปเลยว่าจะใช้ระยะเวลานานเท่าไร เพื่อมาตรวจสอบการทำบัญชีกองทุนหมู่บ้าน ทำให้คณะกรรมการมีความกระตือรือร้นในการบริหารงาน และการจัดทำบัญชีที่ถูกต้องอย่างเป็นระบบ และต้องปฏิบัติตามอย่างเคร่งครัด

2) คณะกรรมการจัดให้มีการประชุมสมาชิกเป็นประจำ เพื่อให้สมาชิกได้แสดงความคิดเห็น และสอบถามเกี่ยวกับข้อข้องใจและปัญหาต่างๆ เพื่อความเข้าใจและหาแนวทางแก้ไขปัญหาคือต่อไป

5.2.3 ข้อเสนอแนะนำเงินกู้ไปพัฒนากิจกรรมอาชีพ

1) ควรมีการรวมกลุ่มการประกอบอาชีพเสริมอย่างจริงจัง เช่น การผลิตสินค้าต่างๆ ขึ้นมาในหมู่บ้าน โดยใช้ภูมิปัญญาชาวบ้าน มีการแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบอย่างชัดเจน และควรมีตลาดรองรับสินค้าที่ผลิตขึ้นด้วย ส่วนการจัดสรรรายได้ควรมีการลงหุ้นและจัดสรรตามหุ้นที่สมาชิกลงหุ้นไว้

2) หากสมาชิกมีเหตุผลอันสมควรเกี่ยวกับการนำเงินกู้ไปใช้ประกอบอาชีพที่ไม่ตรงกับโครงการที่เสนอต่อคณะกรรมการ ก็ควรมีการผ่อนผันให้ได้แต่ต้องมีข้อพิสูจน์ที่ชัดเจนว่าไม่สามารถนำเงินกู้ไปใช้ตามโครงการ และหากเงินกู้นั้นทำให้เกิดรายได้จริงเพื่อป้องกันความเสี่ยงภัยของการชำระหนี้ของสมาชิก

5.2.4 ข้อเสนอแนะสำหรับการค้นคว้าวิจัยต่อไป

- 1) จากโครงการกองทุนหมู่บ้าน คณะกรรมการควรมีการจัดทำสถิติ และรายละเอียดเกี่ยวกับกองทุนหมู่บ้านขึ้นอย่างชัดเจนเพื่อเผยแพร่ให้สมาชิกในหมู่บ้าน และผู้ที่สนใจได้ศึกษาและค้นคว้าต่อไป
- 2) การประชุมชี้แจงข่าวสาร และรายละเอียดเกี่ยวกับกองทุนหมู่บ้านแต่ละครั้ง ควรมีการบันทึกและเผยแพร่ให้สมาชิก และประชากรในหมู่บ้าน ได้ทราบกันอย่างทั่วถึง

บรรณานุกรม

- กระทรวงศึกษาธิการ, สำนักงานมาตรฐานการศึกษา. 2545. ชุดวิชาการประเมินเพื่อพัฒนา. ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง. นครราชสีมา : ทัศนทองการพิมพ์.
- กระทรวงศึกษาธิการ, สำนักงานมาตรฐานการศึกษา. 2545. ชุดวิชาการวิจัยชุมชน. ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง. นนทบุรี : เอส.อาร์.พรีนติ้ง แมสโปรดักส์.
- กระทรวงศึกษาธิการ, สำนักงานมาตรฐานการศึกษา. 2545. ชุดวิชาสารนิพนธ์. ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง. นนทบุรี : เอส.อาร์.พรีนติ้ง แมสโปรดักส์.
- คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ, สำนักงาน. 2545. คู่มือการทำบัญชีและรายงานสำหรับกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง. กรุงเทพฯ : สหมิตรพรีนติ้ง.
- คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ, สำนักงาน. 2544. คู่มือสำหรับประชาชนเพื่อเตรียมการจัดตั้งและดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ, สำนักงาน. 2544. ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ.2544 ว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ.2544 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2544. สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี.
- มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี. 2544. คู่มือนักศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตการจัดการและการประเมินโครงการ. นครราชสีมา : มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี.
- มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี, คณะทำงานเพื่อเพิ่มสัมฤทธิ์ผลการนิเทศงานนักศึกษา. 2545. คู่มือการจัดเก็บข้อมูล บร.1-12. นครราชสีมา : มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี.
- มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี, สำนักวิชาเทคโนโลยีสังคม. 2545.ชุดวิชาสารนิพนธ์. เอกสารเพิ่มเติมประกอบชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง. นครราชสีมา : มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี.